

‘පටියාන’ විසිවන දේශනාව (පුරේජාන ප්‍රත්‍යය)

නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස

අතීත අනාගත වර්තමානය කියන කාලත්‍රයට සම්බන්ධ සියලුම ස්කන්ධ ධර්ම ආයතන ධර්ම ධාතු ස්වභාව ධර්ම ඉන්ද්‍රිය පටිච්චසමුප්පාදය චතුරාසිසත්‍ය හේතු ඵල ධර්මයන් ඉතාමත්ම පිරිසිදුව අවබෝධය කොට ගත්තා වූ ඒ අවබෝධයට සුදුසු වූ ශක්ති සම්පන්න වූ පාරමි ගුණයන්ගෙන් පිරි ජීවිතයක් සන්තානයක් ඇත්තාවූ සත්වයන් කෙරෙහි මහත් ලෙස පතල කරුණාවක් දයාවක් ඇත්තාවූ සත්වන්ගේ ධර්ම දියුණුව අපේක්ෂා කළා වූ සත්වයන්ට කිසිම හිංසාවක් වෙනවට අකමැති වූනාවූ රාගයන්ගෙන් ද්වේශයන්ගෙන් මෝහයන්ගෙන් විනිර්මුක්ත වූ පිරිසිදු සන්තානයක් ඇත්තාවූ ලෝකයේ කිසිම දෙයක් මමය මගේය කියා ආත්මීය වශයෙන් අයුතු කොට නොගත්තාවූ සංසාර දුක්ඛයෙන් මිදී ගියාවූ ශාන්ති නායක සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේට මම සිරසින් වැද නමස්කාර කරනවා මාගේ නමස්කාරය වේවා!

ඒ ශාන්ති නායක ධර්ම රාජයාණන් වහන්සේගේ සන්තානයෙහි පහළ වී වදාළා වූ අති සුන්දර ධර්ම ස්කන්ධයට උන්වහන්සේ අවබෝධය කොට ගත්තා වූ ඒ ප්‍රතීත වූ ධර්ම ස්කන්ධයට නවලොචතුරා ශ්‍රී සද්ධර්ම රත්නයට සත්තිස් බෝධි පාක්ෂික ධර්මයන්ට ඒ ධර්ම රත්නයට මම සිරසින් වැද නමස්කාර කරනවා මාගේ නමස්කාරය වේවා!

ඒ උතුම් ධර්ම අවවාදයන්හි පිහිටා ධර්ම මාර්ගයෙහි ගමන් කොට සසර දුක් කෙලවර කර ගත්තා වූ හේතු ඵල ධර්ම සමූහයෙන් විනිර්මුක්ත වූනාවූ වෙන්වී ගියාවූ නිවනට සැපත් වූනාවූ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ආර්ය පුද්ගල භාවයෙහි පිහිටියා වූ ඒ උතුම් මහා සංඝ රත්නයට මම සිරසින් වැද නමස්කාර කරනවා මාගේ නමස්කාරය වේවා!

බුද්ධ රත්නයේ අනන්ත ගුණ බලයෙන් ධර්ම රත්නයේ අනන්ත ගුණ බලයෙන් සංඝ රත්නයේ අනන්ත ගුණ බලයෙන් අනන්ත ගුණ ඇති ත්‍රිවිධ රත්නයේ එක වචනයකින් හෝ සිතුවිල්ලකින් නමස්කාර කිරීමේ කුසල චේතනාවන්ගේ ආනුභාව බලයෙන් අද මේ ලෝකයේ වටා එක්ව සිටින්නාවූ සියලු දෙනාම එක් රැස්වී සිත් යොමාගෙන කන් යොමාගෙන සිටින මේ පින්වතුන් රැස් කරගත්තාවූ සියලුම පුණ්‍ය ධර්මයන්ගේ කුසල ධර්මයන්ගේ බලයෙන් ශක්තියෙන් මේ අභිධර්මය මතකාව කරගෙන දේශනා කරන්නාවූ කියල දෙන්නාවූ විස්තර කරල දෙන්නාවූ ධර්ම කරුණු මේ පින්වත් සැම දෙනාටම හොඳින් වැටහේවා! හොඳින් තේරුම් ගන්ට හැකිවේවා! හොඳින් අවබෝධ කරගන්ට ලැබේවා! ඒ සඳහා කිසිම බාධකයක් ඒවාගේම කෙලෙසුන්ගෙන් පීඩාවීමක් ඇති නොවේවා! හිත සමාධි ගත භාවය පිහිටුවා ගන්ට ලැබේවා! සිහිය වැඩේවා! නුවණ යෝනිසෝමනසිකාරය පවත්වා ගන්ට හැකිවේවා! මෙ ධර්ම අවබෝධ කරගනිමින් සුතමය වශයෙනුත් චිත්තාමය

වශයෙනුත් පරිපූර්ණ භාවනා වශයෙනුත් මේ දැනුම ඥානය දියුණු කරගෙන ඒ ආර්ය උතුමන් වහන්සේලා අවබෝධ කරගත් නිවනින් සැනසෙන්නට ලැබේවා! නිවන් පිණිස මේ ධර්ම සාකච්ඡාව බණ ඇසීම මාර්ගයක්ම වේවා කියල මෙමනිසේත් කරුණාවෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

ඒ ප්‍රාර්ථනාවත් එක්ක අද මෙ පින්වතුන්ට කියල දෙන්නට මම හිතාගත්ත විශේෂ කරුණක්. ඒ තමයි ඊළඟ ප්‍රත්‍යය ධර්මය. අපි දහවෙනි ප්‍රත්‍යය එහෙම නැතිනම් හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් අතර - උපකාරක ධර්මයන් අතර කලා කිරීමේදී අද අපි කලා කල යුතු වන්නේ කලින් උපදින ධර්ම පසුව උපදින්නාවූ ධර්ම වලට කොහොමද පිහිට වෙන්නේ - ආධාරයක් වෙන්නේ - උපකාරයක් වෙන්නේ කියන බව. ඒකට කියනවා ‘පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ධර්මය’ කියල. මේ ‘පුරේජාත ප්‍රත්‍යය’ වචනය මේ පින්වතුන්ට හුරුයි. එනම් කලින් හටගෙන පසුව පහළ වෙන්නාවූ ධර්මයකට උපකාර වෙන ධර්මය කියන එකයි. මෙ වචනය අපි මීට ඉස්සරවෙලා යම්කිසි තැනකදී ස්පර්ශ කළා සහ කලාවකට ඉදිරිපත් කරගත්ත උපනිශ්‍රය ධර්ම යටතේ.

අපි අද හුදෙක් තනිකරම පුරේජාතය ගැන කලා කරන්නට ඕනෑ. මේක හරි අමුතුවම ධර්මයක්. මනුෂ්‍යයන්ගේ ජීවිතවල තියෙනවනේ එක එක අවස්ථා සහ මුණ දෙන දේවල්. අපි එකක් මෙහෙම හිතාගමු. අපි පුංචි කාලේ - වැඩිහිටියෝ හැටියට කරන්නේ නැහැ - අපි පුංචි කාලේ උදේ පාන්දර හෙවනැල්ල දිගට වැටෙන කොට අපි පොඩි ළමයි හැටියට හෙවනැල්ල පාගන්න යනවා. තමන්ගේම හෙවනැල්ල පාගන්න ඒ පැත්තටම යනවා. හෙවනැල්ලත් යන්ට යන්ට යනවා. හෙවනැල්ල අපිට පාගන්න බැරිවෙනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම හෙවනැල්ල පාගන්න බෑනේ. දැන් හෙවනැල්ල වැටිලා තියෙනවා හරහට ඒ වාගේම පොළවට. අපි ඒක අල්ලන්ට යනවා. ඕක නිකම් හිතේ තියාගන්න. මේ කාරණය අපට අවශ්‍ය වෙනවා.

ඒ වගේ ඉස්සරවෙලා පහළ වෙච්ච දෙයක් පස්සේ පහළ වෙන දේකට උපකාරවෙන ස්වභාවයක් තිබෙනවා. අපි කිව්වා මේ ගස් වැල් වල ගෙඩි හටගන්නවා - මල් හටගන්නවා. ඉතින් මේ ගස්වල ගෙඩි ඇතිවෙන්නට මල් ඇතිවෙන්නට පොහොට්ටු හැදෙන්නට ඉස්සරවෙලා පහළ වෙච්ච දෙයක් තියෙන්න එපාය. ඉස්සර වෙලා පහළ වෙච්ච දෙයක් තියෙන්න ඕන. අපි මෙහෙම හිතමු. මල් ගහක් තියෙනවා. මල් ගස් සමූහයක් ජේළියට තියෙනවා. ඔය මල් ගස් සමූහය ගාවින් මිනුස්සු යනවා. වැටක් හැටියට හරි - ඉඩමක් හැටියට හරි - කන්දක් හැටියට හරි තියෙනවා. ඔය මල් ගස් ටික ලඟින් ගොඩාක් මිනුස්සු යනවා. හැබැයි මේ යන කාලේ මල් ගහේ මල් නෑ - ගෙඩිත් නෑ - මොකක්වත් නෑ. තියෙන්නේ කොළයි අතුයි විතරයි. මේකේ එක අවස්ථාවක මල් හටගන්නවා. මල් හට ගත්තට පස්සේ ඒ මිනුස්සු ඒ මල් දිහා බලනවා. ලස්සනයි කියනවා. ඒවගේම හොඳයි කියනවා. ෆොටෝ ගන්නවා. වර්ණනා කරනවා. නැවතිලා බලනවා. මිනිස්සුන්ගේ සිත්වලත් පස්සේ පස්සේ හරි ලස්සන සිතුවිලි පහළ වෙනවා. ඉස්සෙල්ලත් ඔය ගහ ගාවින් ගියා. නමුත් පස්සේ අමුතුවයි. ඒවගේම

ඒ මල් ගහ ගාව නවත්වනට පුළුවන් ගතියක් අර මල් වලට තිබුන. ඒ ගෙඩි වලට තිබුන. හැබැයි කොළයි අතුයි කඳයි තියෙන කාලේ ඔහොම එකක් උනේ නෑ - නිකං අමතක කරලා ගියා. මෙ මල් - මිනිස්සු නවත්වනට පුළුවන් -එතන රඳවනට පුළුවන් - ඒ මල් ගහ දිහා බලවනට පුළුවන් - මහා පුද්ගලාකාර බලයක් තිබෙන මේ මලක් - මේ පොහොට්ටුවක් - මේ ගෙඩියක් පහළ උනේ ඉස්සරවෙලා හටගත්ත ගහ නිසා. දැන් බලන්න ඒකෙ තිබෙන්නාවූ ආනුභාවය - ඒකෙ තියෙන ශක්තිය. ඒක නිසා අපි ඕක තේරුම් ගන්න ඕන ඔය විදියට. ඉස්සරවෙලා හටගත්ත දෙයක් පසුව හටගන්නා වූ දේකට උපකාරවෙච්ච ආකාරය.

දැන් තවත් එකක් හිතවු. මම මේක කලියෙනුත් කිව්වා. ඒ තමයි. අපිට යම්කිසි ගැඹුරු ධර්මයක් අපිට යම්කිසි සරල උදාහරණයක් තුලින් ඒවගේම උපමාවක් තුලින් ඒකේ තිබෙන උපමා ශක්තිය ආධාරකරගෙන තේරුම් ගනට පුළුවන්. අපි කිව්වා මෙහෙම එකක් - ඒ තමයි චිත්‍ර ඇඳීමක් ගැන කිව්වා. චිත්‍ර ඇඳීමේදී අපි කොළේක චිත්‍රයක් අඳිනවා. කොළේක චිත්‍රයක් අඳිනකොට ඉස්සරවෙලා කොළේ හටගෙන තියෙන්න ඕනෑ. පෑන හටගෙන තියෙන්න ඕන. කොළ යයි පෑනයි හටගෙන තිබුනම, ඒ ඉස්සරවෙලා හටගත්ත කොළේ මත තමයි මෙ චිත්‍රය ඇඳෙන්නෙ - චිත්‍රය පිහිටන්නේ. චිත්‍රය සකස් වෙන්නේ. එතකොට චිත්‍රයට මිනුස්සු ගිහිල්ල බලන්නේ ඔය ඉස්සරවෙලා හටගත්ත කොළේ නෙමෙයි. ඒකෙ තිබෙන චිත්‍රය.

දැන් බලන්න සිනමා ශාලාවකට ගියහම සිනමා ශාලාවේ පින්තූර පෙන්න්නවා. Projector එකක් දාල පින්තූර පෙන්න්නවා. දැන් මේ පින්තූර එහෙම නැත්නම් සිනමා ශාලාවේ ඒවා පෙන්න්නේ යම්කිසි තිරයක. ඔය තිරය සිනමා ශාලාව හදපු කාලේ ඉඳලම තියෙනවා. පසුව තමයි ඒකෙ projector එක දාල පෙන්න්නේ. දැන් මෙ පසුව projector එක දාල පෙන්න්න ඒ රූප වලට ආධාර වෙන්නේ අර කලින් හදල තිබෙන්නාවූ ඒ සිනමා ශාලාවේ තිබෙන්නාවූ ඒ තිරය. ඒක නිසා තිරය කලින් තිබෙනවා පසුව පසුව පහළ වෙන්නාවූ පෙන්න්නාවූ චිත්‍රපට වලට මේක ආධාරයක් උපකාරයක් වෙනවා. ඕකත් හිතාගන්න.

ගහක හැඳෙන මල් වලට ගෙඩි වලට කලින් හටගත්ත ගහ උදව් වෙනවා. ඒක පුරේජාතයි. ඊළඟට චිත්‍රයක් අඳින කොට චිත්‍රයට කලින් පහළ වෙච්ච කොළේ උපකාරවෙනවා පස්සේ හැඳෙන චිත්‍රයට. ඒවාගේම සිනමා ශාලාවක කලින් හදල තිබෙන්නාවූ සුදුපාට තිරය පසුව පසුව පෙන්න්න චිත්‍රපට වලට උපකාර වෙනවා. මිනුස්සු ගිහිල්ල වාඩිවෙලා බලන්නේ - තිරේ දිහාට හැරිලා හිටියට බලන්නේ තිරේ නෙමෙයි. බලන්නේ ඒක උඩ වැටෙන්නාවූ - ඒක මත පතිත වෙන්නාවූ - දර්ශනය වෙන්නාවූ රූපයි. ඔන්න ඔහොම ස්වභාවයක් ගැන කියන කථාවක් තමයි මෙන්න මේ පුරේජාත ප්‍රත්‍යය කියල කියන්නේ.

සමහර වෙලාවට අපි මේ බණ කියන්න යන අවස්ථාවේදී උපමාවක් දෙකක් කියන කොට එතනදී තමයි සමහර වෙලාවට අපි ලෝකයට සම්බන්ධ දේවලුන් හිතන අවස්ථාවක් හදාගන්නේ. එහෙම නැත්නම් මේවා සියල්ලක්ම තියෙනවා නමුත් අපි ඒවා ඒ තරම් ගණන් ගන්නේ නෑ. හිතන්ට මෙනෙහි කරන්ට යොදන්නේ නෑ. ඒවාගේම තමයි හොඳට තේරුම් ගන්න - කලින් ඉපදිලා පසුව උපදින දේකට උදව් කරන - උපකාර කරන - උපකාර වන ශක්තියක් - ගුණයක් තිබෙන්නාවූ දේට කියනවා ‘පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ස්වභාවය’ කියල. ඒ කියන්නේ ඒක කලින් ඇති උනාට පස්සේ එහෙකට උදව් කරන ගතියක් තියෙනවා.

තවත් එකක් හිතන්න බලන්න. අම්මා කියන වචනය තාත්තා කියන වචනය. අම්මා තාත්තා ගතිය. දැන් මේ අම්මා කලින් උපන්නා - පසුව උපන්නා වූ කෙනෙකුට අම්මා කියන ගතිය පිහිටනවා. කලින් උපන්නාවූ කෙනා තමයි අම්ම වෙන්නේ. ඒවාගේම පසුව උපන්නාවූ කෙනාට මාතෘත්වයෙන් කලින් උපන්නාවූ කෙනා පිහිට වෙනවා. ආරක්ෂකයා හැටියට පිහිට වෙනවා. පෝෂණය කරන්නාවූ කෙනා හැටියට පිහිට වෙනවා. ඒවගේම කෑම දින්නා හැටියට පිහිට වෙනවා. කලින් උපන්නාවූ දේ පසුව හටගන්නා දේකට උදව් වෙන තාලේ. ඔහොම ගොඩක් තියෙනවා.

අපි දැන් මම මේ කියාපු උදාහරණ උපකාරක ධර්ම ආශ්‍රය කරගෙන අපි තව පැත්තකට හැරෙමු. අපි බණ අහන කොට - භාවනාව ගැන අහන කොට අපිට අහන්ට ලැබෙනවා නාම ධර්ම රූප ධර්ම කියල කොටසක්. නාම ධර්ම කියල කියන්නේ මොනවාද? විත්ත චෛතසික ධර්ම. හිත් සහ හිතේ පහළවෙන අනු කාණ්ඩ එනම් විත්ත ගති. ඒ විත්ත ගති සහ සිත් නාම ධර්ම හැටියට කථා කරනවා. ඒවා හරි ඉක්මනින් බිඳී යන්නාවූ දේවල්. ඉතා ඉක්මනින් බිඳී යනවා. මෙහෙම කියන්නත් පුළුවන් ඒ ගැන. ලොකුවට හැදිවිට අයිස් කැට තියෙනවා. අයිස් කැටයයි අයිස් කැටේ මට්ටමට තියෙනවා පුළුන් වගේ හිම ගුලියක්. අයිස් කැටෙයි හිම ගුලියයි සුදු පාටයි. අයි කැටයක් තියෙනවා අඩියක් උසයි අඩියක් පළලයි අඩියක් දිගයි. ඒවගේම ප්‍රමාණයක් හිම ගුලියක් තියෙනවා. අපි ඔය දෙක අවිච්චන් තියෙනවා. හිම හැදෙන්නෙත් අයිස් හැදෙන්නත් එකම මූල ධර්මයෙන්. මේ එක ප්‍රමාණයට ජේන දෙක අවිච්ච තැබුවහම හිම ඉතා ඉක්මනින් දියවෙලා යනවා. ඒවගේම අර අයිස් කැටේ හෙමිහිට හෙමිහිට දිය වෙනවා නමුත් අර තරම් වේගයෙන් දිය වෙන්නේ නැහැ. ඒවගේ මේ නාම ධර්මයි රූප ධර්මයි ගත්තහම නාම ධර්මත් පරමාර්ථ ධර්ම - රූප ධර්මත් පරමාර්ථ ධර්ම. මේ නාම ධර්ම වලයි රූප ධර්ම වලයි තිබෙනවා සියුම් ගතියක්. වේගයෙන් වෙනස් වෙන ගතියක් ඒ දෙගොල්ලගේ තියෙනවා. වෙනස් වීමේදී පොඩ්ඩක් පරක්කු වෙලා වෙනස් වෙන ගතියකුත් වෙනස් වීමේදී - බිඳී යාමේදී ඉක්මනට වෙනස් වීමකුත්. ඒක නිසා මේ නාම ධර්ම කියන දේවල් විත්ත ධර්ම සහ චෛතසික ධර්ම හරි ඉක්මනින් වෙනස් වෙනවා - කැඩෙනවා - බිඳී යනවා. එතකොට මේ දෙගොල්ලගේ මේ ධර්මා දෙකෙන් පුරේජාන ප්‍රත්‍යය බවට පත්වෙන්නේ රූප ධර්මයෝ. රූප ධර්ම කාණ්ඩය තමයි පුරේජාන බවට පත්වෙන්නේ. එතකොට අපි කථා කරනවා මෙහෙම වචනයක්. ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්ම කියල. ප්‍රත්‍යයයෙන් උපන් ධර්ම. ඒ කියන්නේ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය තිබෙනවා - ඒ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයයෙන් උපකාරය ලබාගෙන පසුව පහළවෙන දේ - ඒ කියන්නේ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලබන දේ - ප්‍රත්‍යය

උප්පන්න ධර්ම කියන්නේ නාම ධර්ම. දැන් බලන්න රූප ධර්ම පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වෙනවා. නාම ධර්ම ප්‍රත්‍යය උප්පන්න වෙනවා. දැන් මෙහෙම කථාවක්නේ අපි මේ කරගෙන යන්නේ. එතකොට කලින් උපන්නාවූ රූප ධර්ම වලට අමුතුව විදියේ ගුණ ස්වභාවයක් තිබෙනවා - අමුතුව විදිහේ ශක්ති ස්වභාවයක් තිබෙනවා පස්සේ පස්සේ පහළවෙන මෙ විත්ත ධර්මයන්ට වෛතසික ධර්මයන්ට පහළ වෙන්ට - ලඟට යන්නෙන් නෑ - බල කරන්නෙන් නෑ - ඒවාගේම විශේෂ උද්යෝගයක් - encourage කරන්නෙන් නෑ - ඒ උනාට පස්සේ පහළ වෙන රූප ධර්මයන්ට මහා අමුතුව විදියේ උපකාරක බලපෑමක් කරන්න පුළුවන් ගතියක් ඔකේ අස්සේ තියෙනවා. සමහර වෙලාවට තියෙනවා ඔය කඳු. කඳු - ගස් කොළන් ආදිය තියෙනවා යක්ෂ රූප හැටියට. සමහර වෙලාවට මිනිස්සු ඒවා බලනවා. ඉස්සර වෙලා පහළ වෙලා තියෙන්නාවූ කඳු - ඕව මිනුස්සු උපදින්නත් කලියෙන් පරම්පරා ගානක් ගහ කොළ හැදිවිට කාලේ ඉඳල තිබිවිට එකක්. පසුව පසුව භය කරන්නාවූ හිත් පහළ කරනවා. කෙනෙකුගේ හිත් තැනි ගන්නවනවා. ඔහොම තැන් තියෙනවා ඔය අන්ද වනය වගේ. සමහර තැන් තියෙනවා එහෙම මිනිස්සු ගල් වලට භය වෙනවා - ගස් වලට භය වෙනවා - කඳු වලට භය වෙනවා - සොහොන් වලට භය වෙනවා - ඔහොම තියෙනවනේ. එතකොට මෙතැනදී තේරුම් ගන්න ඕනෑ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ස්වභාවය වෙන්තේ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය තියෙන්නේ රූප ධර්ම වලටයි - ඒකෙන් හැදෙන්නාවූ ඒක අරමුණු කරගෙන ඒකේ ආධාරය ලබාගෙන ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්ම පහළ වෙනවා. ඒවා ඔක්කොම ඇවිල්ල අරූප ධර්ම. රූප නොවන විත්ත වෛතසික ධර්ම. දැන් මේ කථාව මෙහෙම කියන කොට අපේ පින්වතුන්ට මේක මේ දක්වාම අහල කියල තියෙන නිසා - හිතල තියෙන නිසා මේක හරිම සැහැල්ලුවෙන් තේරුම් ගන්න පුළුවන් හරියක් තමයි මේ කියවෙන්නේ කියල හිතෙන්න පුළුවන්. නමුත් මේකේ ගැඹුරකට යනකොට ගැඹුරට කල්පනා කරලා බලන කොට මේකේ තියෙනවා පුරේජාන ප්‍රත්‍යය සියුම්ව ගලපන තැනක්. එතෙත්ට යනකොට ටිකක් අමාරුයි හැබැයි අපේ පින්වතුන්ගේ දැනුමේ මට්ටමට තමයි මේක මම හසුරුවන්නේ. ගොඩක් කියන්න පුළුවන්. මේක දානවා විටී පැත්තට. විටී පැත්තට දාල ඒවගේම ඒ එක එක ක්‍රියාවක් සිද්ධ කරනකොට - එක එක කථාවක් කරන කොට - එක එක හිතුවිල්ලක් හිතන කොට ඇති වෙන්නාවූ ස්වභාවයක් තියෙනවා. එව්වරටම යන්න පුළුවන් උනොත් අපි යමු හැබැයි ගොඩක්ම ගැඹුරට ගෙනිවිට පස්සේ සමහර කෙනකුට මේක ග්‍රහණය කරගන්ට තරමක හැල හැප්පිලි ගතියක් තිබෙන නිසා අපි බලමු එක්තරා ලොකු මට්ටමකින් මේක හසුරුවා ගන්ට එතකොට තේරෙයි.

දැන් අපි කිව්වා පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ස්වභාවය තිබෙන්නේ රූප ධර්මයන්ටයි. ඒ රූප ධර්මයන්ගේ උපකාරය ලබාගෙන පසුව පහළ වෙන්තේ විත්ත වෛතසික යන නාම ධර්මයෝ කියල කියනවා.

අරමුණු තිබෙනවා 5ක් - අපි දන්නවා. ඒක අපි කියන්නේ මෙහෙමයි. රූප - ශබ්ද - ගන්ධ - රස - ස්පර්ශ - ඔහොමයි කියන්නේ - මේ තමයි අරමුණු 5. ඔය අපිට තේරෙන මට්ටමෙන්. සුත්‍ර අනුසාරයෙන් - සුත්‍ර වල කියන විදියට. මේක සියුම් විදියට ගියහම තවත් අහිධර්මය

පැත්තට හරවාගෙන ගෙනැල්ල තවත් බොහොම සියුම්ව කඩල ගත්තයින් පස්සේ මේකේ තියෙන්නේ ආරම්භය 5 තමයි වර්ණ රූපය - ශබ්ද රූපය - ගන්ධ රූපය - රස රූපය සහ - පඨවි, තේජෝ, වායෝ කියන්නාවූ ධර්ම ටික. ඔය කියන්නාවූ ධර්ම 7 තමයි දැන් මේ නියෝජනය වෙන්නේ ආරම්භය 5 ක් හැටියට. මේවාට අරමුණු හැටියට පෙනී හිටින්න පුළුවන් ශක්තිය තිබුනාට දැන ගැනීමේ ශක්තිය නෑ. හරියට ෆෝටෝ සාප්පුව වගේ. ඕනෑම කෙනෙක් ෆෝටෝ සාප්පුවකට හියාට පස්සේ ඒගොල්ලන්ට ෆෝටෝ ගැනීමේ හැකියාව නෑ. හැබැයි ෆෝටෝ ගැනීමට පෙනී හිටීමේ හැකියාව තිබෙනවා. එතන ඉන්නවා ෆෝටෝ ගන්න එක්කෙනෙක්. කැමරා ශිල්පියෙක්. එයා තමයි ෆෝටෝ ගන්න එක්කෙනා. එයා තමයි කැමරා ශිල්පියා. එයා තමයි කැමරාව හසුරුවන්නේ ෆෝටෝ ගැනීම කරන්නේ. එතනට යන ඔක්කෝම ටික ඒ ෆෝටෝ එකට පෙනී ඉන්නට - ඉදිරිපත් වෙන්නට - අරමුණු වෙන්නට - ඉන්නාවූ අය පමණයි. ඔය වගේ ඔය කියපු අරමුණු 6 ට පුළුවන් කම තියෙන්නේ තවත් එහෙකට අරමුණු වෙන්ව විතරයි.

දැන් ඊට පස්සේ තියෙනවා කැමරා 5 ක් වගේ වැඩ කරන්නාවූ විඤ්ඤාණ 5. මොනවාද විඤ්ඤාණ 5? වක්ඛු විඤ්ඤාණය - සෝත විඤ්ඤාණය - ඝාන විඤ්ඤාණය - ජීවිහා විඤ්ඤාණය - කාය විඤ්ඤාණය. මේවා නිකං කැමරා 5 ක් වගේ. ඔය තිබෙන්නාවූ අරමුණු 5 හ ගල්වා ගන්න - අල්වා ගන්න - ගහ ගන්නාවූ දේවල්. දැන් මේවටත් කර්මයෙන් හට ගන්නාවූ රූප තිබෙනවා කොට්ඨාසයක් - ඒවා තමයි ඇත්ත වශයෙන්ම ඔය පංචාරම්භය - ඔය විඤ්ඤාණ 5 හට අරමුණු වෙන්නේ.

තවත් තියෙනවා ඕකේ සියුම්ව හිතපු තැනක්. අපි මේ කථාව මෙ විදියට තේරුම් ගනිමු. අපි පින්වතුන්ට මේක ටිකක් ඕලාරික මට්ටමෙන් හරි තේරුම් ගන්න මෙහෙම හිතමු. ඉස්සෙල්ල කිව්වනේ අර මල් ගහක - ගහ හැඳුනට පස්සේ තමයි මල් හට ගන්නේ කියල. කොළයක් ඉස්සෙල්ල හැදිලා තියෙන නිසා ඒ කොළයට පින්තුරයට ඒ කොළේ ආධාර වෙනවයි කියල. ඒවගේ අපේ ඇහැ - කන - නාසය - දිව - ශරීරය යන මේවාට කියනවා 'වස්තු රූපය' කියල. ඒවා ප්‍රසාද වස්තු. මේවාට වස්තු කියන්න හේතුව, ඕවගේ තියෙනවා වෙනත් එකක් වද්දල අරමුණක් වැදිව්ව ගමන්ම හිතක් හට ගැනීමට ආධාර වෙන්නාවූ ගතියක්. හිතකට පහළ වෙන්නට ආධාර වෙන්නාවූ ගතියක් ඕකේ තියෙනවා. මේක මට හිතෙන හැටියට මෙහෙමයි.

මේ කථාව මම මීට ඉස්සෙල්ලත් කියල තියෙනවා. ඔය අපේ ගෙවල්වල සහ ආරාම සේනාසන වල දානවා බිමට tiles. දැන් තමයි ඒක කරන්නේ. ඉස්සර තිබුන tile කරනවා කියල එක එක පොඩි කැලි මිශ්‍රණයක් ගෙනැල්ල බදාමේ වගේ හරි ගස්සල ඕක අතුරනවා. සිමෙන්ති දානවා වගේ තලල අතුරනවා. හැබැයි ඒවා හරිම rough. ඒක තාර පාර වගේ. ඒ කියන්නේ තාර පාරේ ගිහිල්ල මුණ බැලුවට ජේන්නේ නෑනේ. තාර පාර කලුයි. ඒවගේ මේකේ තියෙනවා rough ගතියක්. ඕක මැදලා මැදලා ගත්තයින් පස්සේ අපේ මුණ ජේන්නා

වූ ගතියක් ඕකේ හැදෙනවනේ - ඔය වගේ දැන් බලන්ට - ඒක ඉස්සෙල්ල තිබුනේ නෑනේ. අපි බලෙන් ඒකට රූප හැදෙන්ට කියල ප්‍රතිබිම්බය මතු වෙන්ට කියල එහෙම කියන්නෙත් නෑ. නමුත් ඒකෙ තියෙනවා අමුතු ගතියක්. මේ ප්‍රසාද කියන ඒ වස්තුවල එනම් වස්තු ප්‍රසාදයේ - සෝන ප්‍රසාදයේ තිබෙනවා ඒකට අදාළ - ඒ ආරම්භණය නිකං ඇතිල්ලිලා යනකොට ඒ ඇතිල්ලිවිච ආරම්භණය එතනම් දැන ගන්නාවූ ගතියක් - ඒ කියන්නේ හිතක් පහළ වෙන්ට පුළුවන් උපකාරවෙන්නාවූ ගතියක් ඕකේ තියෙනවනේ. දැන් බලන්න ඇහ ගාව ආරක්ෂක ඇහි බැම තියෙනවනේ - ඇහි බැමේ කවදාකවත්ම රූප හැප්පෙන්නේ නෑ. නමුත් ප්‍රසාදයේ තිබෙනවා ඇහි බැමමට නැති රූප පිළිබඳව හිතීල්ලක් එන විඤ්ඤාණයක් - නාම ධර්මයක් අමුතු විදියට හදන්න පුළුවන් උපකාර වී යන ගතියක් ඕකේ තියෙනවා. ඉතින් ඒ වස්තු 5 ගත්තායිත් පස්සේ සිතුවිලි හදන්ට උපකාරවන්නාවූ ගුණ ස්වභාවයක් ඕකේ තියෙනවා. දැන් වක්ඛු විඤ්ඤාණය කියන එක සෝන විඤ්ඤාණය කියන එක සාන - ජීවිහා - කාය විඤ්ඤාණය කියන දේවල් තමයි නාම ධර්ම. ඒවා තමයි වෛතසික ධර්ම 7 කුත් එක්ක පහළ වන්නාවූ හිත් - නාම ධර්ම. මෙ නාම ධර්ම ටික ඉස්සරවෙලා පහළ වූ වක්ඛු වස්තුවේ එහෙම නැත්නම් ප්‍රසාදයේ පහළ වෙනවා. වෙන කොහෙවත් පහළ වෙන්නේ නෑ ඕක. ශබ්දය අරමුණු කරගෙන පහළ වෙන හිත පහළ වෙන්නේ සෝන වස්තුවේ නැතිනම් සෝන ප්‍රසාදයේ. හිතක් පහළ වෙන්ට - නාම ධර්ම පහළ වෙන්ට - විත්ත වෛතසික ධර්ම පහළ වෙන්ට - උපකාරක භූමි ස්වභාවයක් - උපකාරක වස්තු ස්වභාවයක් ඕකේ තියෙනවා.

මෙ වස්තු අපි හිතුවයිත් පස්සේ මෙහෙමයි. ක්ෂණයට යන්නේ නැතුව ඒවගේම අපි අභිධර්මයේ කියන්නාවූ සියුම්ම තැනට යන්නේ නැතුව අපි හිතමු ටිකක් මෙහෙම ඕලාරික මට්ටමෙන්. ඕලාරික මට්ටමෙන් හිතුවොත් එහෙම අපිට මේ ඇස් දෙක පහළ වෙලා තියෙනවා. දැන් අපිට මේ ඇස් දෙක පොඩි කාලේ ඉතින් පහළ උනා - දැන් අපි මේ ඇස් දෙකෙන් - කන් දෙකෙන් - නාසයෙන් - ඒවාගේම දිවෙන් - මේ ශරීරයෙන් නොයෙක් දේවල් පස්සේ පස්සේ විදිනවා. ඇත්තටම අභිධර්ම දේශනාවේ තිබෙන සියුම් විග්‍රහයට අනුකූලව ගැඹුරු විදර්ශනාවකට බැස ගන්න වෙලාවට තේරෙන විදියයි - අපිට එහෙම භාවනාවකට ගියැත් පස්සේ තේරෙන විදියයි - සාමාන්‍ය ලෝකේ තේරෙන විදියයි දෙකක්නේ. අපි සම්මුති සත්‍යයෙහි ගිහිල්ල බැලුවට පස්සේ අපිට කලින් පහළ වෙච්ච ඇහැකින් - කණකින් - නාසයකින් - දිවෙන් - ශරීරයෙන්නේ මේ දේවල් විදින්නේ. දැන් මොකක් හරි දෙයක් - අපි හිතමු මනුෂ්‍යයෙක් තවත් මනුෂ්‍යයෙකුට ගැහුවයි කියල. ඊට පස්සේ ගුටි කාපු මනුස්සය නඩු දානවනේ. නඩු දැම්මට පස්සේ ඒ නඩු විග්‍රය යන්නේ අභිධර්ම විග්‍රහයට අනුව නෙමෙයි. සාමාන්‍ය ලෝකයේ මනුෂ්‍යයාට දැනෙන - පෙනෙන - ස්පර්ශ කරන සම්මුති සත්‍ය ස්පර්ශ කරමිනුයි යන්නේ. එතකොට කියනවා 'මෙ මනුස්සයා මට ගැහුවා' කියල. එතකොට ඇත්ත වශයෙන්ම ධර්මයේ හැටියට ඒ වෙනකොට ගහපු මනුස්සයක් නෑ - ඒ වෙනකොට ගුටිකාපු මනුස්සයක් නෑ. වෙනම මනුෂ්‍යයෝ දෙන්නෙක්නේ. හැබැයි සම්මුති සත්‍යයේ උනත් කලාකරන කොට කියනවා 'මෙයා මට ගැහුවා ගිය මාසේ' - එතකොට ගිය මාසේ ගැහුවා හැබැයි ඒ ගියමාසේ ගහන කොට ගුටිය වැදිච්ච එක්කෙනාගේ ශරීරයත් එදා හැදිච්ච එකක් නෙමෙයි. ඊට කලින් හැදිච්ච එකක්.

ඉතින් ඔය වගේ මේ සම්මුති සත්‍යයේ ගන්න කොට අපිට තියෙන ඇස් දෙක කලින් පහළ උනා. ඒ කලින් පහළ වෙච්ච ඇස් දෙක තමයි මගේ ඇස් දෙක කියල මම භාර අරගෙන ඒවාගේම දකින්නෙත් - කනෙත් අහන්නෙත්. මේ ඔක්කොම කලින් පහළ වෙච්ච දේවල්. ඔය ලෝක සම්මුතියේ හැටියට - ඒවගේම සම්මුති සත්‍යයේ හැටියට - සම්මුතියේ භාරගෙන තිබෙන විදියට.

දැන් අපි තව ටිකක් ඕක මෙහෙම හිතමු. පොඩ් තැනකට ගියන් පස්සේ ටිකක් සියුම් කරලා පොඩ් කරලා ගත්තයින් පස්සේ තියෙන්නේ වක්බු විඤ්ඤාණය කියන රූප දැනීමේ හිත පහළ වෙන්ට - රූප දැනගන්න හිත පහළ වෙන්ට හරියට විත්තක්ෂණ ගානක් ගිහිල්ල පරණ වෙච්ච රූප ස්වභාවයක් තිබෙන්නට ඕන. ඕක මම ඉස්සෙල්ලා මතක් කරා. ඒ තමයි

භවාංග - භවාංග වලන - භවාංග උපච්ඡේද - පංචද්වාරාවජ්ජන - වක්බු විඤ්ඤාණය.... විත්ත වීථියක පස් වෙනි ස්ථානයට එනකොට තමයි ඔය ඇස කියන වැඩේ එහෙම නැත්නම් රූප දැකීමේ වැඩේ කරන්නාවූ එහෙම නැත්නම් ඒ වැඩේ සිද්ධ වෙන්නේ සහ ඒකට පුළුවන් වස්තුවය උපකාරය ලබාදෙන්නේ ඔය හරියෙයි. වක්බු විඤ්ඤාණයෙන් තමයි ඕක දැනගන්නේ. හැබැයි ඒ වෙනකොට ඒ වක්බු විඤ්ඤාණයට ලැබෙන්නේ හොඳට පොළොවේ පය ගහල වගේ ඉන්න හොඳට ටිකක් වැඩිගෙන ඇවිල්ල මෙරීම් බවට පත්වෙච්ච රූපයක්. ඒකනිසා පුරේජාතයි කියල කියන කොට ඒ වක්බු වස්තුව පස්සේ පහළ වන්නාවූ ප්‍රත්‍යය උප්පන්න වක්බු විඤ්ඤාණයට කලියෙන් පහළ වෙලා - ඒවගේම තමයි එතැනදී අර දකින්නාවූ වස්තුවත් - ඒ කියන්නේ ග්‍රහණය වෙන්නාවූ ආරම්භ වස්තුවත් ඒ වෙන කොට ටිකක් පරණ වෙලා. ගොඩක් නෙමෙයි ටිකක් පරණවෙලා තියෙන්නේ හසු කරගන්න. ඔය වැඩේ ඇසෙනුත් ඔය විදියයි. කනෙනුත් ඔය විදියයි. නාසයෙනුත් ඔය විදියයි. දිවෙනුත් ඔය විදියයි.

දැන් මේ විදියට පුරේජාත ප්‍රත්‍යයේ තිබෙන්නාවූ ස්වභාවය - ‘පුරේජාත රූප’. ප්‍රත්‍යය උප්පන්න වෙන්නේ නාම ධර්ම. මෙ කාරණය අපි ඔය විදියට හොඳට තේරුම් ගන්නට ඕනේ. අපි කියනවා මෙහෙම - ඉස්සර වෙලා පහළ උනාවූ ධර්මයෝ පසුව පසුව පහළ වන්නාවූ ධර්මයන්ට පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ස්වභාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියල අපි කියනවා. එහෙම කියන කොට අපේ මනස යන්ට ඕනෑ හොඳ භාවනාවක් හැටියට හොඳ මනසිකාරයක් හැටියට ඒ ස්ථානය ස්පර්ශ වෙන්නට ඕනෑ.

අර පිළිකුල් භාවනාව කරනකොට තියෙනවා මෙහෙම එකක්. පිළිකුල් භාවනාව කරනකොට තියෙනවා සඤ්ඤායනා මනසිකාරය කියල එකක් කේසා - ලෝමා - නබා - දන්තා - තවෝ ආදී වශයෙන්. එහෙම කියනකොට - ඒ වචනය කියනකොට එතනට හිත ගිහිල්ලා ස්පර්ශ වෙන්නට ඕනෑ. අපිට ඒ අභිධර්ම වැඩේ හොඳට කරගන්න පුළුවන් කම තියෙන්නේ ඔන්න ඔය කියන්නාවූ විදියට - ඕක තියෙන්නේ මෙහෙමයි

‘වක්ඛායතනං වක්බුච්ඤ්ඤාණධාතුයා තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරේජාතපච්චයෙන පච්චයෝ’

‘වක්ඛායතනං වක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතුයා’ – ‘වක්ඛායතනං’ කියල කියන්නේ අර ප්‍රසාද රූපය. ‘වක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතු’ කියල කියන්නේ නාම ධර්ම.

ඊට පස්සේ අර චෛතසික ධර්ම ටික එකතු කරනවා = ‘තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධර්මානං’. ඒ විඤ්ඤාණ ධාතුවත් ඒ විඤ්ඤාණ ධාතුව ඇසුරු කරගෙන පවතින්නාවූ සම්ප්‍රයුක්තක ධර්ම හෙවත් චෛතසික ධර්මයන්ටත් ‘පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො’ = ‘කලින් ඉපදුනාවූ රූපයක් පසුව උපදින්නා වූ නාම ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙනවා’ කියන එක.

‘සොතායතනං සොතච්ඤ්ඤාණධාතුයා තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධර්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො’

මෙ කාරණය කියනකොට අපි ටිකක් හෙමිහිට වෙන්න ඕනෙ. දැන් මේ සවනට සිසිලස ගුවන් විදුලිය හරහා මේ අහගෙන ඉන්න පින්වතුන් බොහෝම ඇල්මක් කැමැත්තක් කුසලක්ෂන්දයක් තිබෙනවා මේ කාරණා ටික මේ නාම ධර්මයන්ගේ රූප ධර්මයන්ගේ ක්‍රියාකාරී ස්වභාවයන් ඉතා සියුම්ව කියවෙන මේ කථාව අහන්න. ඒවගේම තමයි අපේ පින්වතුන් දැනගෙන තියෙන්න ඕනෑ මේක කොහොමද කරන්නේ කියල. දැන් කිව්වනේ ඒ ස්ථානයට හිත යවන්න කියල.

‘වක්ඛායතනං’ කියන කොට ඇහේ හිත තියෙන්න ඕනේ. ‘වක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතුයා’ - එතන හට ගන්නාවූ වක්ඛු විඤ්ඤාණය. ‘තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධර්මානං’ - චෛතසික ධර්මයන්ට

‘පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො’ - මේ ඇස පළමුව පහළ උනාවූ වස්තුවක් හැටියට පිහිටවෙනවා උපකාර වෙනවා කියල මෙනෙහි කිරීමක් එතැන තියෙනවා. හරියට හොඳ විදුර්ගතාවක් සම්මර්ගනයක් වෙනවා.

‘සොතායතනං’ - කියන කොට කන ගාවට යන්න ඕන හිත.

‘සොතච්ඤ්ඤාණධාතුයා’ - සද්දේ දැන ගන්නාවූ හිත

‘තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධර්මානං’ - එය ඇසුරු කරන්නාවූ චෛතසික ධර්මයන්ට

‘පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො’ - ඒ කන කියන්නාවූ රූප ටික පුරේජාත ධර්මයක් හැටියට උපකාර වෙනවා. කාටද? සෝත විඤ්ඤාණ ධාතුවට.

ඒවගේම ‘සාතායතනය’ ‘ජීව්හායතනය’ ‘කායායතනය’ ඔය ටික දැන් දිගට යනවා.

‘සාතායතනං සාතච්ඤ්ඤාණධාතුයා’

‘ජීව්හායතනං ජීව්හච්ඤ්ඤාණධාතුයා.....’

‘කායායතනං කායච්ඤ්ඤාණධාතුයා.....’

‘තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධර්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො’ - ‘කායායතනං’ කියපු ගමන්ම කෙස් ලොම් ගැන හිතන්නේ නැතුව දත් අග්ගිස්සේ හිතන්නේ නැතුව නිකං කාය

ප්‍රසාදය තිබෙන්නාවූ මේ කය. ‘කායායතනං’ - පයවි තේජෝ වායෝ ග්‍රහණය කරගන්නා පුළුවන් තැන - ස්පර්ශය - මේ කායායතනය.

‘කායවිඤ්ඤාණධාතුයා’ - ඒ කයින් ලැබෙන ස්පර්ශය - ඒ අරමුණු දැනගන්න ස්වභාවය - විඤ්ඤාණය

‘තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං’ = ඒ සම්පයුක්ත ධර්මයන්ට පුරේජාන ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රත්‍යයවෙනවා.

දැන් මේ කියාගෙන ගියේ කොයි පැත්තටද? තමන්ගේ පැත්තට. ඒකට කියනවා අජ්ඣන්ත කියල (අධ්‍යාත්මක ආයතන) කියල. තමන්ගේ කියල භාර අරගෙන තිබෙන්නාවූ පැත්තට. ඊට පස්සේ මේක එළනවා පිටට.

‘රූපායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතුයා’ - දැන් මේ කියන්නේ බාහිර ආයතන වශයෙන්.

‘රූපායතනං’ = වර්ණ රූපය

‘චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතුයා’ = ඇස කියන ඒ චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුවට

‘තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරේජානපච්චයෙන පච්චයො’ = ඒ සම්පයුක්ත ධර්මයන්ට පුරේජාන ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා.

ඉස්සරවෙලා කිව්වේ භූමි වශයෙන් - ප්‍රසාද වශයෙන් සහ - වස්තු වශයෙන්. දැන් කියන්නේ ආරම්භ වශයෙන්. එතකොට රූපායතනය කියන්නේ වර්ණ රූපය. ශබ්දය කියන්නේ ශබ්ද රූපය. ගන්ධය කියන්නේ ගන්ධ රූපය. රස කියන්නේ රස රූපය. ස්පර්ශය කියල කියන්නේ ධර්මා තුනක් - පයවි තේජෝ වායෝ.

‘ඵොට්ඨබ්බායතනං කායවිඤ්ඤාණධාතුයා තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරේජානපච්චයෙන පච්චයො’

අපි සාකච්ඡා කරන අවස්ථාවේදී මේ පිළිබඳව තවත් අපේ පින්වතුන්ට ගැට ගැහෙන තැන් තියෙනවා නම් ගැටළු තැන් තියෙනවා නම් අහමු. දැන් මේක බලන්න කොහොමද හසුරුවල තියෙන්නේ -

ඉස්සර වෙලා ජේළියක් යනවා ඇහැට - කනට - නාසයට - දිවට - ශරීරයට. ඊළඟට ගෝවර රූප හැටියට ගොදුරු අල්ලගෙන යනවා පිට පැත්තට දාල වර්ණයට - ශබ්දයට - ගන්ධයට - රසයට - ස්පර්ශයට. දැන් ජේළියක් මෙහෙම යනවා. ඊට පස්සේ මෙහෙම කථාවකුත් ඕකේ තියෙනවා. ඒ තමයි රූප ආයතනය කියන වර්ණයත් ශබ්දයත් ගන්ධයත් රසයත් ස්පර්ශයත් යන මේ ටික ඔක්කෝම හෘදය වස්තුව ආශ්‍රය කරගෙන පහළ වෙන්නාවූ තව තැනකට භාර වී යනව. මොකක්ද?

‘මනොධාතුයා’ = ‘මනෝ ධාතුවට’ - එතනට භාර වෙනවා - පිටින් ආපු එක්කෙනා එතනට භාර වෙනවා වගේ ඒ මනෝ ධාතුවටත් - ඒ මනෝ ධාතුව කියන්නාවූ සම්පට්ච්ඡන - ඇතුලත පහළ වෙන්නාවූ සිත් ටිකට - ‘තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරේජානපච්චයෙන පච්චයො’ - දැන් මේවා ඔක්කොම එහෙ register වෙනවා වගේ එකක් වෙනවා.

ඊළඟට කියනවා මෙහෙම. බලන්නට යම් කිසි රූප ස්වභාවයක් - ගතියක් නිසා මනෝ ධාතුවයි මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුවයි කියන ඔය විඤ්ඤාණ 5 ඇරුනම තවත් සිතුවිලි පහළ වෙනවනේ මොකක් හරි ධාතුවක් ආශ්‍රය කරගෙන. ඒවත් 'තං රූපං මනෝධාතූයාව - මනෝවිඤ්ඤාණධාතූයාව' - සම්ප්‍රයුක්තක ධර්මයන්ටත් පුරේජාත ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා. හැබැයි ඒකෙ කියනවා පොඩි වෙනසක් සමහර වෙලාවට.

දැන් ඒ කිව්වේ මොකක්ද? ඒ කිව්වේ හෘදය වස්තු රූපය පිළිබඳවයි. ඒක තමයි භාර ගන්නේ අනිත් මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතූ මනෝ ධාතූ සියල්ලක්ම. දැන් මේ විදියට මනෝ ධාතුව පහළ වෙන්නාවූ තැන ඒ හෘදය වස්තු රූපයත් සිංගක් කල් ඇතුළු පහළ වෙලා තියෙන්නට ඕන. දැන් මෙන්න මේ කියන්නාවූ විදියට තමයි පුරේජාත ධර්මස්වභාවය සිද්ධ වෙන්නේ. මේ වෙලාවේදී මේ ටික අපි සමාජනියකට යොදාගනිමු. ඒවාගේම පුරේජාත ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ කලා කරන්නේ හැබැයි මේ පින්වතුන් හිතා ගන්න මේක අවසානය නෙමෙයි කියල.

දැන් දහසක් විතර තමයි කිව්වේ. මෙ පින්වතුන්ගේ හිත් වල අතුරාගෙන අතුරාගෙන යන්නට ඕනේ. ගැට නැතුව - යම්කිසි තරමකට තේරෙන වැටහෙන විදියකට මේක ඵලාගෙන අතුරාගෙන යන්න ඕන. තව තියෙනවා 14 ක් කියන්න. එතකොට ඒ ජේළිය හොඳට කියාගෙන ගිහිල්ල ඊට පස්සේ තව වෙන වැඩක් තියෙනවා ඕකෙන් කරන්න. වෙන වැඩක් තියෙනවා, ඒකට ටිකක් හොඳට හයිය ගැමීමක් අවශ්‍යයි. මේවා එක එක ගැටගහල ගන්න. දැන් ඔය ගෙයක් හදන්න ලී ගන්න කොට එක එක ලී ගන්න එක ලේසියි. ඒ කියන්නේ උස ලී ටිකක් ගන්නවා - මහත ලී ටිකක් ගන්නවා - පැතලි ලී ටිකක් ගන්නවා. ඔහොම වෙන වෙන ඒවා ගන්න ලේසියි. හැබැයි ඒ පැතලි ඒවා - මහත ඒවා - උස ඒවා - දිග ඒවා - ඕවා එකට ගලපන තැනක් තියෙනවා. ඒ ගලපන තැන තමයි හරි පරෙස්සම් වෙන්න ඕනෑ. නැත්නම් ලී ගොඩ ගෙනැල්ල දාල තියා තියන්න පුළුවන්. දැන් මේ කරන්නේ ආන්න ඒ වගේ වැඩක්. කොහොම හරි අපේ හිතේ හොඳට පැලපදියන් කරගන්න ඕනේ - ධාරණය කරගන්න ඕනෑ. ඒ නිසා මම මේ වෙලාවේදී මේ පින්වතුන්ට කියල දෙන්නේ මෙපමණයි. තව තියෙනවා කියන්න. අපි සාකච්ඡා වාරයේදී ඉදිරි කාලයේ මේකේ තවත් කියපු දෙයක් මේ පින්වතුන්ට වැටහිව්ව නැති ගැටළු සහගත තැනක් අපි ගලපා ගන්න මහන්සි ගනිමු. ඒවාගේම සමහර වෙලාවට මේ පින්වතුන් අපෙන් සමහර අය ප්‍රශ්නත් අහල තිබුන. ඒ සමහර ප්‍රශ්න නම් ඇත්ත වශයෙන්ම සමහර ඒවාට බොහෝම කෙටි පිළිතුරක් දුන්නම ඇති. සමහර ඒවා නම් ටිකක් මාතෘකාවක බණක් කියන්න සිද්ද වෙනවා. ඒ නිසා අපි ඒවගෙනුත් ගන්න තියෙන යමක් තියෙනවා නම් අපි මේ පින්වතුන්ට ඒ වගේ ලොකු ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා නම් අපි ඒවා මාතෘකා වශයෙන් ධර්ම දේශනාවකට ගමු. නැත්නම් මේ වෙලාවට ගැලපෙන යම්කිසි දෙයක් තිබෙනවා නම් අපි ඒක මේ වෙලාවට අරගෙන ප්‍රශ්නයකට ධර්මානුකූලව උත්තරයක් දෙන්න බලමු. මේ පින්වතුන්ගේ කුසලක්ෂන්දය තව තව දියුණු වේවා! මේ ධර්මය හොඳට තේරුම් අරගෙන ගැටළු තැන් නිරාකරණය කරගෙන ඒවාගේ තියෙන්නාවූ අසාරත්වය නිස්සාරත්වය තේරුම් අරගෙන ඒවාගේම පරම ශාන්ත වූ නිර්වාණ ධාතුවට

සැපත් වෙන්න නිර්වාණ ධාතුව අවබෝධ කරගත්ට මේ පින් මේ ධර්ම සාකච්ඡාව හේතු උපකාර වේවා! කියල මෙමුත්රියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. සැමදෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

ප්‍රශ්නය - ස්වාමීන් වහන්ස ඔබ වහන්සේ අර මුලින්ම කියපු උපමා ටික මෙනනදී කොහොමද අපි සම්බන්ධ කර ගන්න ඕනේ?

පිළිතුර - මුලින්ම කියපු උපමා ටික ඔක්කෝම ගන්නේ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය හැටියටයි. ඒ කියන්නේ පසුව හටගන්න මල් වලට කලින් හැදිලා තියෙන ගහ පුරේජාන වස්තුවක් හැටියට උපකාර වෙනවා. කලින් හටගෙන තිබෙන්නාවූ කොළය - පිටුව - පසුව අදින රූපයට උපකාර වෙනවා. කලින් හදාගෙන තිබෙන තිරය පසුව පෙනෙන චිත්‍ර පට වලට - සිනමා දර්ශන වලට හේතු වෙනවා. කලින් පහළ උනාවූ කාන්තාව පසුව පහළ වෙන්නාවූ දරුවෙකුට මාතෘ වෙනවා. ඒක නිසා මේ පුරේජාන ධර්ම තෙරුම් ගැනීමට උදව්වක් හැටියට තමයි කිව්වේ. තෙරුවන් සරණයි!

හොඳයි ස්වාමීන්වහන්ස බොහොම පින්.

ප්‍රශ්නය - තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන්වහන්ස අප්‍රමාණ පින්. ස්වාමීන්වහන්ස මට පොඩි ප්‍රශ්නයක් ඇති උනා පැහැදිලි කිරීමේදී. ඔබවහන්සේ ධර්ම දේශනාව පවත්වාගෙන යන අතරතුර මම අවබෝධ කර ගන්නේ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය කියල කියන්නේ රූප ධර්ම වශයෙනුත් ප්‍රත්‍යය උපන්න ධර්ම නාම ධර්ම වෙනවා කියලත්. ස්වාමීන්වහන්ස ඒක වැරදිද? දැන් ඔය මල් - පළමුව හටගත්ත ගහට මල් ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියල එහෙම කියන්න පුලුවන්ද? ඒක පොඩ්ඩක් එතන පැටලුනා. එතන පොඩ්ඩක් අනුකම්පා කරලා කරුණාවෙන් පැහැදිලි කරලා දෙන්න ස්වාමීන් වහන්ස. තෙරුවන් සරණයි!

පිළිතුර - මේක ඕලාරික උපමා දෙකක්. සාමාන්‍යයෙන් අපේ පින්වතුන්ට තේරුම් ගන්න. ඒ කියන්නේ උපමාවයි උපමේය ධර්මයයි වෙනස් වෙනවා. ඉස්සෙල්ල කියපු උපමා ධර්මවල කිව්වේ ඉස්සරවෙලා පහළ වෙච්ච දේවල් පසුව පහළ වෙන දේකට උදව් වෙනවා කියපු කථාවට උපමාව අරගෙන හැබැයි ඇත්තටම අපි මේ උපමා ටික දැනගැනීම නෙමෙයි මේකේ ප්‍රධාන කාර්ය. ඒවා නිකං උපකාරක හැදි වගේ - යමක් තේරුම් ගැනීමට හැන්දක් හැටියට පාවිච්චි කරන ධර්ම. හැබැයි අපි මේ අද කියන කථාවේ නියම තැන එන්නේ චිත්ත චෛතසික ධර්ම ටිකයි අපේ ජීවිතයේ පහළ වෙලා තිබෙන ආධ්‍යාත්මික බාහිර රූප ටිකයි. එතනදී තිබෙනවා - රූප ධර්ම කියන දේවල් තමයි අරුපි වූ චිත්ත චෛතසික ධර්මයන්ට පුරේජාන භාවයෙන් උපකාර වෙන්නේ. අර පසුව තමයි ඒවා ආධාර කරගෙන නාම ධර්ම පහළ වෙන්නේ. ඒක තමයි අපි තේරුම් ගන්න ඕනෑ වෙන්නේ. ඒක නිසා අර තේරුම් ගැනීම හරි. ඒ කියන්නේ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ස්වභාවය - ලක්ෂණය - ගුණය තිබෙන්නේ රූප ධර්මයන්ටයි. ඊළඟට ප්‍රත්‍යය උප්පන්න වෙන්නේ අරුපි ධර්මයෝ. ඒක තමයි තේරුම් ගතයුතු වන්නේ.

හොඳමයි ස්වාමීන්වහන්ස ඛොහොම පින්.

ප්‍රශ්නය - අවසරයි ස්වාමීන්වහන්ස තෙරුවන් සරණයි! ස්වාමීන් වහන්ස ඔබ වහන්සේ පැහැදිලි කරදුන් විදියට අභ්‍යන්තර - ඒ කියන්නේ වක්බු ප්‍රසාදය කියල ගත්තහම 'වක්බායතනං වක්බුච්ඤ්ඤාණධාතුයා' කියන එක තේරුනා. ඊට පස්සේ බාහිර පැත්තට ගත්තහම ආරම්භ ලෙස 'රූපායතනය' - ගෝවර ලෙස ගත්තහම එකත් හරි. ඊට පස්සේ තුන් වෙනි අවස්ථාව පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරලා දෙනවද? 'මනෝච්ඤ්ඤාණධාතුයා' කියන එක ස්වාමීන්වහන්ස මේ දෙකේ එකතුවක් හැටියටද ඒක තියෙන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරලා දෙන්න ස්වාමීන් වහන්ස. තෙරුවන් සරණයි!

පිළිතුර - ඒකෙ තියෙනවා මහත්තය මෙහෙම - දැන් අපි යම්කිසි රූපයක් දැක්කහම ඒ කියන්නේ වක්බු ච්ඤ්ඤාණයෙන් ගත්තයින් පස්සේ වක්බු ච්ඤ්ඤාණ හත අටක් ඕකේ පහළ වෙන්නේ නෑ. ඕකේ එකයි පහළ වෙන්නේ. මොකක් හරි දෙයක් අරමුණු කරගෙන පහළ වෙන කොට එකයි. ඔය වක්බු ච්ඤ්ඤාණයට පුළුවන් කම තියෙන්නේ ඒකෙ තිබෙන්නාවූ වර්ණ ග්‍රහණය පමණයි. වර්ණය දැන ගැනීම පමණයි. එව්වරයි. හැබැයි වක්බු ච්ඤ්ඤාණයට වර්ණයේ තිබෙන හොඳ නරක - වර්ණයේ තිබෙන්නාවූ වටිනා නොවටිනා කම් ඔය හරියක් කරන්න බෑ. එහෙම හයියක් හත්තියක් වක්බු ච්ඤ්ඤාණයට නෑ. දැන් එතකොට ඒ වක්බු ච්ඤ්ඤාණය දැන ගත්තු ඒ වර්ණය - ඒ එක්කම ඇතුලත පහළවෙන හිතක් ඒක බාර ගන්නා හිත. අපි හිතමු මෙහෙම වක්බු ච්ඤ්ඤාණ ඇරෙන කොට තවත් ඇතුලත පහළ වෙනවනේ සිත්. ඒවාට මෙනන භාවිතා කරනවා මහත්තය වචන දෙකක්. අපි ඒවාට මනෝ ද්වාරික කියල කියන්නේ නෑ. ඒ මනෝ ද්වාරික කියන්නේ නැත්තේ මනෝ ද්වාරික වශයෙන් වෙනමම සිත් ජේළියක් යනනිසා මෙනන පාවිච්චි කරනවා ඒ වෙනුවට වචන දෙකක්. ඒ වචන දෙක තමයි 'මනෝ ධාතුව' සහ 'මනෝ ච්ඤ්ඤාණ' ධාතුව. හැබැයි මේ මනෝ ධාතුව කියන එකයි මනෝ ච්ඤ්ඤාණ ධාතුව කියන නමින් හඳුන්වන ඒවා ඇවිල්ල ඒවා රූප නෙමයි. ඒවා ඇවිල්ල නාම ධර්ම. විත්ත වීරියක වැඩ කරන්නාවූ සිත්.

මේක තවත් විදියකට මම කියන්නම්. දැන් අපේ මේ පින්වත් සෑම දෙනාටම මේවා අහල අහල හොඳට පුරුදුයි. අපි ගමු සුපුරුදු ඇහැම. දැන් අපේ ඇහැ ඉදිරියෙහි රූපයක් පහළ වෙනවා. අපි ඇහැ ඇරලා ඒ පැත්තට හරවාගෙන ඉන්න නිසා ඒ රූපයේ වර්ණ ගතිය - එහි තියෙන තද ගතියවත් එහි තිබෙන වටිනා නොවටිනා කමවත් මොකක්වත් නෙමෙයි - රූප ගොඩේ අර උඩ පැත්තේ තියෙන පාට කැල්ල නිකං හැප්පී තැවරී ගැවී යනවා මේ අපේ වක්බු ප්‍රසාදයේ. ගැවී යනකොට ඕක ගිහිල්ල තට්ටු කරනවා ඒ එක්කම හවාංගයේ. හවාංගය කියන එක ඇවිල්ල ඇත්ත වශයෙන්ම වක්බු ච්ඤ්ඤාණයක් නෙමෙයි. එතකොට එතෙත්ට කියන නමක් තියෙනවා. ඒක මම දැන් කියන්නේ නෑ. අපි කියනවා හවාංග - හවාංග වලන - හවාංග වලනයත් වක්බු ච්ඤ්ඤාණය නොවෙයි - ඊළඟට හවාංග උපවිජේදය - ඒකත් වක්බු ච්ඤ්ඤාණය නොවෙයි - ඊට පස්සේ පංච ද්වාරාවප්පන - ඒකත් වක්බු ච්ඤ්ඤාණය නොවෙයි - ඔය වක්බු ච්ඤ්ඤාණ නමින් කලා කරන්නේ නැති හිත් ටිකක් පහළ උනානේ - ඒවා පහළ

උනාට පස්සේ පහළ වෙන හිතට කියනවා වක්බු විඤ්ඤාණය කියල. ඔන්න එකක් - ඒ කියන්නේ අමු අමුවේ රූපයක් කොට ගත්ත තැන. ඊට පස්සේ පහළ වෙනවා සම්පට්ච්ඡන සිත. ආන්න ඒ සම්පට්ච්ඡන සිත වක්බු විඤ්ඤාණයක් නොවෙයි. ඊට පස්සේ පහළ වෙනවා සන්තීරණය. ඒකත් වක්බු විඤ්ඤාණයක් නොවෙයි. මෙන්න මේ සම්පට්ච්ඡන සිතට කියනවා (මේ කථාවේදී සම්පට්ච්ඡන සිත කියල කියන්න නැතුව) කියනවා මනෝ ධාතුව කියල. ඇත්තටම පහළ වෙන්නේ මනෝ ධාතුව කියල සිතක්. ඒ කියන්නේ ඇස බාරගත්ත රූපය එයාට භාර දුන්න වගේ. ඇසෙන් දැකපු රූපය එතෙන්නට භාර උනා වගෙයි. ඒ සම්පට්ච්ඡනයට කියනවා මනෝ ධාතුව කියල. ඊට පස්සේ එතැනින් එහාට පහළ වෙන්නාවූ සිත් තියෙනවා. සන්තීරණ - වොත්තපන - ජවන ආදී මේවාට කියනවා මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු කියල. දැන් බලන්නට

- මනෝ ධාතු තියෙනවා
- මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු තියෙනවා
- වක්බු විඤ්ඤාණ තියෙනවා. මෙ ප්‍රත්‍යය කථාවේදී ඔය කියන්නාවූ දේවල්වලට වෙන වෙනම නම් කියල තියෙන්නේ.

මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු ගොඩක් තියෙනවා. ‘මනෝ ධාතුව’ හැටියට පාවිච්චි කරන්නේ මහත්තය සිත් තුනයි. ඒ තමයි ‘පංච ද්වාර ආවජ්ජන යයි’ ‘සම්පට්ච්ඡන දෙකයි’. ඔය ටිකට කියනවා මනෝ ධාතු කියල.

තවත් විදියට හිතන්න බලන්න. දැන් අපි රූපයක් ඇහැ ඇරගෙන බලාගෙන ඉන්නකොට වක්බු විඤ්ඤාණ පහළ වෙනවා. ඊට පස්සේ ඇස් දෙක පියාගෙන හිත හිතා - හිත හිතා ඉන්නවා. දැන් මෙ වෙලාවේදී මොනවාද පහළ වෙන්නේ? මෙන්න මනෝ විඤ්ඤාණ පහළ වෙනවා. මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු වලට එහෙම නිදාගෙන ඉන්න කොට හිතන්න මොකක්ද උපකාර උනේ? රූපායතනය - සද්දායතනය - ගන්ධායතනය - රසායතනය - ඵොට්ඨබ්බායතනය. දැන් ඔය ඉස්සෙල්ලා දැකපු දේවල් ටිකෙන පස්සේ හිතන්නේ. අහපු ටිකෙන් හිතන්නේ - ගද සුවද - ඔකොම ටික ඉස්සෙල්ල ගත්තු ඒවානේ පස්සේ පස්සේ හිතන්නේ. ඔන්න ඔය නිසා කියනවා මනෝ ධාතුවට වැඩ දෙන්නේ මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුවට වැඩ දෙන්නේ මෙ කලින් දැකපු ඒවානේ. දැන් මේවා වැඩ කරන්නක් මොකක් හරි ආධාරයක් එපැයි - මොකක් හරි දෙයක් තියෙන්න එපාය. මනෝ ධාතුව පහළ වෙන්නේ මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව පහළ වෙන්නේ යම්කිසි රූපමය ගුණයක් ආශ්‍රය කරගෙන.

‘යං රූපං නිස්සාය’ = යම්කිසි ගුණයක් ආශ්‍රය කරගෙන - කිට්ටු කරගෙන - යාළු කරගෙන - අන්න ඒ රූපයට කියනවා හෘදය වස්තු රූපය කියල. ඒක තමයි මනෝ ධාතුවටයි මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුවටයි පුරේ ජාත ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ. මේක වැටහෙන්න ඇති කියල මම හිතනවා. බලමු කොච්චරක් දුරට ග්‍රහණය උනාද කියල.

වැටහුනා ස්වාමීන් වහන්ස තෙරුවන් සරණයි!

ප්‍රශ්නය - තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන් වහන්ස ඇත්තටම මමත් අහන්න හිටියේ ප්‍රශ්නයක් ඊළඟ කොටසෙදී. ඔබ වහන්සේ කාණ්ඩ 4 ක් පැහැදිලි කරලා දුන්නා පුරේජාන ප්‍රත්‍යය සම්බන්ධයෙන්. එතකොට ඔබ වහන්සේ 4 වෙනි එකට කිව්වේ ධම්මායතනයෙන් ඇතිවෙන දෙයක් - ඒ කියන්නේ ධම්මයකට රූපාරම්මණයක් එනවා කියල. මට පැහැදිලි උන විදිය ස්වාමීන්වහන්ස මේ - ඇස කන නාසයෙන් දිව කයින් ගන්නා අරමුණු ධම්මායතනයේදී ඒ රූප සංඥාවට පුරේජාන ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියල ඒ ධම්ම වලට. එතනත් ස්වාමීන් වහන්ස ඔබ වහන්සේ සඳහන් කළා හෘදය වස්තු රූපය ආධාර වෙනවා කියල. ඒ අවස්ථාවටත් ඔබ වහන්සේ පැහැදිලි කරපු එක ගැලපෙනවද කියල පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරලා දෙන්න ස්වාමීන්වහන්ස හතර වෙනි අවස්ථාවටත්. තෙරුවන් සරණයි!

පිළිතුර - ගැලපෙනවා, - හතර වෙනි අවස්ථාව කියන්නේ - මෙහෙමයි තියෙන්නේ - නාම ධම්මයක් වෙන වක්ඛු විඤ්ඤාණය සෝත ආදී දේවල් අපි නිතර කලාකරන නිසා ඕක ඔය නමින් හසුරුවාගන්න හරි ලේසියි. ඇසේ හිත් පහළ වෙනවා කනේ හිත් පහළ වෙනවා කියල කියන්න ලේසියි. හැබැයි ඇසේ හිත් පහළ වෙන්නේ නැති තැන් තියෙනවා. කනේ නාසයේ දිවේ ශරීරයේ ආධාරයක් නැතුව හිත් පහළ වෙනවා. එතකොට ඒවා මොනවා අධාරකරගෙනද පහළ වෙන්නේ? එතකොට ඒවටත් ඇත්ත වශයෙන්ම වෙන් වෙව්ව මනෝ ධාතුව එහෙම නැත්නම් මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව කියන දේවල් වලට පහළ වෙන්න යම්කිසි රූපමය ආධාරකයක් අවශ්‍යයයි. සමහර අය කියනවා ඒක මේ ශරීරය ආධාර කර ගෙන පහළ වෙනවා කියල. ශරීරය ආශ්‍රය කරගෙන පහළ වෙන්නේ ඵොට්ඨබ්බය පමණයි.

තව මේ විදියටත් හිතන්න බලන්න. අපි නිදාගෙන ඉන්න වෙලාවේදී පහළ වෙන්නේ හවාංග සිත්තේ. ඔය හවාංග සිත් - ඒවත් ඇත්ත වශයෙන්ම මනෝ විඤ්ඤාණධාතුව තමයි. එතකොට ඒවා සිතුවිලිනේ. අපි ඒ සිතුවිලි - ඒ හවාංග සිත් ටික පහළ වෙන්න - එහෙම නැත්නම් හීන දකිනවා - හීන දකින වෙලාවේදී ඒ සිතුවිලි ටික පහළ වෙන්න රූපමය වස්තුවක් ආධාර විය යුතුයි. හැබැයි ඇස් දෙක පියාගෙන ඉන්නේ. ඇහැ පාවිච්චියට ගන්න බෑ. කන් දෙක නිශ්චල වෙලා තියෙන්නේ - එහෙනම් කන ආධාර කරගන්නත් බෑ - නාසයත් නෑ - වැඩ කරන්නේ නෑ. දිවත් නෑ - ශරීරයත් නෑ. එහෙනම් මේ පහ නැති වූ කල ඇතුලත වැඩ කරන්නාවූ සිත්වලට භූමි ගතවූ - වස්තු ගතවූ - කේන්ද්‍රීය වූ - යාළු උනාවූ පිහිටා සිටින්න හේතු වන්නාවූ දෙයක් තිබිය යුතුයි. අන්න ඒක තමයි 'යං රූපං නිස්සාය' කියල කියන්නේ ඒ තමයි හෘදය වස්තු රූපය. ඒක නිසා හෘදය වස්තු රූපයත් ඉස්සරවෙලා පහළ වෙලා ඊට පස්සේ පසුව පහළ වෙන්නාවූ දේවල් වලට උදව් වෙනවා. මේ විදියට හිතන්න බලන්න - එකක් කියන්නම්. දැන් විත්ත විච්චයක ගත්තයින් පස්සේ හවාංගය - ඔය හවාංගය තියෙන වෙලාවේ තමයි යම්කිසි රූපයක් පහළ වෙන්නේ. ඒ රූපය තමයි ඕකේ වදින්නේ. එතකොට ඒ රූපය දකින අවස්ථාව වෙනකොට විත්තක්ෂණ 5 ක් ගත වී ඉවරයි. හවාංග - හවාංග වලන - හවාංග උපවිච්ඡේද - පංච ද්වාරාවච්ඡන - වක්ඛු විඤ්ඤාණ. ඔය හරියට එන කොට අතිමහත්තාරම්මණයක් නම් දැන් හරියට එයා දකින්නේ - ඒ වක්ඛු විඤ්ඤාණය පහළ වෙන්නේ විත්තක්ෂණ 5 ක් පරණ වී ඇත්තාවූ රූපයක් ආධාර කරගෙනයි. එතකොට වක්ඛු විඤ්ඤාණය දකින්නේ විත්තක්ෂණ 5 පරණ වූ රූපයයි - එව්වරයි. ඊට පස්සේ ඒ විත්තක්ෂණ

5 ක් පරණ වූ රූපයක් දැකල ඒ බලපු - ඒ වද්ද ගත්තු වක්බු විඤ්ඤාණයෙන් හසුකර ගත්තු එක ඊට පස්සේ සම්පට්ච්ඡන සිත පහළ වෙන්තේ 6 වෙනි අවස්ථාවේ. ඒක මනෝ ධාතු ව. ඒ මනෝ ධාතුවට දැන් බලන්න බෑනේ. ඉස්සෙල්ල බලපු එකක ඡායාව තමයි එයා භාර අරගෙන සිත් පහළ කරන්නේ - 'මනෝ ධාතුව'. ඊට පස්සේ ජවන් යන කොට මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව. ඒවාට වැඩ කරන්ට තියෙන්තෙන් අර ඉස්සෙල්ල ගත්තු එක. එතකොට පස්සේ ඇතිවෙන සිත්ටික පහළ වෙන්ට ආධාර වෙන්තේ අර කලින් පහළ වෙලා තියෙන්නාවු හෘදය වස්තු රූපය. ඒකයි මේකෙන් කියන්නේ. මේක වැටහුනාද? නැන්ද?

ඇත්තටම ස්වාමීන් වහන්ස ඔබ වහන්සේ පැහැදිලි කරන කොට මට තේරුනා. මම මේක තව ටිකක් පැහැදිලි කරගන්නම් ස්වාමීන්වහන්ස ධම් දේශනාව අහල. තෙරුවන් සරණයි!

ප්‍රශ්නය - තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන් වහන්ස ඒ මහත්මිය අහපු ප්‍රශ්නයේදි මටත් පොඩි ප්‍රශ්නයක් ආව. අර වක්බු විඤ්ඤාණයට උපකාර වෙන්තේ කලින් ඇතිවෙච්ච චිත්ත විච්චයේ 5 වෙනි අවස්ථාවේදී නිසා එතකොට අනිත් සිත් ටික ඒ කියන්නේ මනෝ ධාතු මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු වලට උදව් වෙන රූපය හෘදය වස්තු රූපය කියල ගත්තොතින් ඒවත් ස්වාමීන්වහන්ස චිත්තක්ෂණ 17 - 17 වගේ යනවානම් එතකොට ස්වාමීන් වහන්ස ඒ හැම වෙලාවකම ඒකට උදව්වෙන්තේ කොයි විතක්ෂණයක තියෙන හෘදය වස්තු රූප පරම්පරාවක්ද ස්වාමීන් වහන්ස. තුන් වෙනි අවස්ථාවේ හරි 5 වෙනි අවස්ථාවේ වගේ තියෙන එකක්ද ස්වාමීන් වහන්ස? තෙරුවන් සරණයි!

පිළිතුර - එතැනදී පහළ වෙන්තේ ඒ වෙලාවේදී තිබෙන්නාවු ප්‍රාණවත් වූ හොඳට ශක්ති සම්පන්නව තිබෙන්නාවු වදින්නාවු රූපයක්. දැන් ඔය හෘදය වස්තුව කියන එකේ මණ්ඩියක් තිබෙන්නේ. දැන් අපි ගත්තොත් එහෙම හෘදය වස්තුවේ තිබෙනවා චිත්තක්ෂණ එකක් පරණ ඒවා තිබෙනවා - චිත්තක්ෂණ දෙක පරණ වෙච්ච රූප තිබෙනවා - චිත්තක්ෂණ තුන පරණ වෙච්ච ඒවා තිබෙනවා - හතර පහ පරණ වෙච්ච ඒවා තිබෙනවා - මැද්දැවට වැට්ච්ච ඒවා තිබෙනවා - අග්ගිස්සට වැට්ච්ච ඒවා තිබෙනවා - මැරීගෙන යන ඒවා තිබෙනවා. මෙතන ගන්නේ ඒ වෙලාවට හරියටම ඒ රූපය වද්දා ගන්ට පුළුවන් ශක්තිය තිබෙන්නාවු කොටසක් පමණයි. ඒ පහළ වෙන්තේ හොඳට හයිය තියෙන ඒක අරමුණු කරන්න පුළුවන් ශක්තිය තියෙන එක විතරයි.

හොඳමයි ස්වාමීන්වහන්ස එතකොට ස්වාමීන්වහන්ස දැන් චිත්ත විච්චයක ගත්තත් හවාංග - හවාංග වලන වෙන කොටත් එක එක අවස්ථාවේ තිබෙන රූප කලාප එක්ක පැන පැන යන්න වගේ දෙයක් වෙන්න පුළුවන් නේද ස්වාමීන්වහන්ස. ඒ කියන්නේ පළවෙනි එකේදී අපි හිතමු පස් වෙනි චිත්තක්ෂණ අවස්ථාවේ ප්‍රබලව තිබෙන රූපයක් අල්ලගෙන ඉන්න පුළුවන් - හවාංග වලන වෙනකොට වෙන රූප කලාපයකට පැනල ඒකෙ ප්‍රබල එකක් අල්ලගන්නවා වගේ වෙන්න පුළුවන් ...

ස්වාමීන් වහන්සේ - ඇත්ත වශයෙන්ම ඔතන යන්නේ අරකට ගැලපෙන්නයි. අරකට ගැලපෙන්නයි යන්නේ. ගැලපෙනවා කියල කියන්නේ ඔය කථාව ඇත්ත වශයෙන්ම පංච ද්වාරාවච්ඡන චිත්ත වීථියකට තමයි ඕක සම්බන්ධ කරන්නේ. ඕක අපි මනෝද්වාරයට ගිහිල්ල ගලපන්න ගියාට ඇත්ත වශයෙන්ම මේක පංච ද්වාරාවච්ඡන චිත්ත වීථියක්. මනෝ ද්වාරාවච්ඡන චිත්ත වීථි කියල වෙනමම ජාතියක් තියෙනවා. ඒ මනෝද්වාරා වච්ඡන චිත්ත වීථිවල පහළ වෙනකොට ඒ චිත්ත ක්‍රියා ස්වභාවය සහ රූප ආරම්භණ ස්වභාවය හරියට හවාංගයෙන් පටන් ගන්නවා. ඒවාගේම දැන් මේකෙදි අපිට තේරුම් ගන්න පුළුවන් නිකං බාගෙට ගිහිල්ල අහකට පැනපු එකක් ... දැන් ඕකේ පටලැවිල්ලක් තියෙනවා - එකක් තමයි අපි හිතමු මෙහෙම - සම්පට්ච්ඡන අවස්ථාවේදී පහළ වෙන්නාවූ හෘදය වස්තු රූපයකට පැනපු ගමන්ම කෙනෙකුට හිතෙන්න පුළුවන් ඒ රූපය බාගයක් දුර ගිහිල්ල නිකං වැඩ නැතුව ඉන්නවයි කියල. අන්න එහෙම එකක් හිතෙන්නට පුළුවන්. හැබැයි මේකේ ගන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම - වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් ඇති වෙච්ච ඡායාව අරගෙන අරක අධාරවෙලා මේකට හැරිලා සිත් වැඩ කරන එක විතරයි සිද්ධ වෙන්නේ. අපේ ධර්ම සභාවේ එහෙම නැත්නම් මෙ පින්වතුන් තවත් මම හිතනවා පොඩි හොඳ අවබෝධයක් හදාගත යුතුයි - අපි මේවා අහපු ඒවා තමයි - මනෝ ද්වාරික චිත්ත වීථි සහ පංච ද්වාරාවච්ඡන චිත්ත වීථි වල ආධාරක රූපය ගැන. එතකොට ඔය ප්‍රශ්නය ගොඩක් නිරාකරණය වෙනවා. තෙරුවන් සරණයි!

ප්‍රශ්නය - තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන් වහන්ස අපිට හැමදාමත් වගේ ඇහෙන දේකුත් කථාවෙන දේකුත් තමයි - ඒ කථාවෙන දේ මේ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ගැන කථා කරනකොට තරමක වෙනසක් වගෙන් තියෙනවා. සාරිපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේගේ පටිසම්භිදාමග්ගයෙදී ‘වත්ථුනානත්තඤාණයත්’ ඒවගේම ‘ගොචරනානත්තඤාණයත්’ කියන තැනේදී ‘අහුත්වා සම්භුතං, හුත්වා න භවිස්සතී’ කියල කියනවා ඇස ගැනත් රූපය ගැනත් - එතකොට පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක. ස්වාමීන් වහන්ස එතකොට ඒකයි පුරේජාන ප්‍රත්‍යය කියන එකයි ගලපා ගැනීමේ අපහසුතාවයක් තියෙනවා. අපි මේක කලින් කෙටියෙන් සාකච්ඡා කරලා තියෙනවා. ඒක කොහොමද ස්වාමීන් වහන්ස අපි එතකොට හොඳින් තේරුම් ගන්නේ - දැන් කලින් නොතිබීම හට ගන්නවා කියන කොට අපිට පුරේ ඡාත්‍යයක් ගැන කථා කරන්න බෑ වගේ තත්වයක් හිතෙනවා ස්වාමීන් වහන්ස ඒක කොහොමද අපි තේරුම් කරගන්නේ කියන එක පොඩ්ඩක් තේරුම් කරගත්ත නම් ස්වාමීන් වහන්ස තරුවන් සරණයි!

පිළිතුර - ඔය දෙකම හොඳට ගැලපෙනවා. ඒ තමයි ඒ රූපය ගත්තයින් පස්සේ ‘අහුත්වා සම්භුතං’ - ඒ කියන්නේ ඒ රූපය ඉස්සරවෙලා තිබිල නෑ. අලුත් එකක්. ඒවාගේම නැති වී යාමට තියෙනවා දෙයක්. එතැන ක්‍රියාවක් තියෙනවා - පූර්වක් ක්‍රියාව සහ සම්පූර්ණක් ක්‍රියාව කියල - ඔය දෙකේම තියෙනවා. ඒ කියන්නේ - සම්භුති කියල කියන්නේ හටගන්නවා කියන එකයි. හට ගන්නවා කියන ක්‍රියාව දිහා බලන්න - ඒ හට ගන්නවා කියන ක්‍රියාව යමකට භාරයි. ඕක ඇවිල්ල ක්‍රියාවම ක්‍රියාත්මක වෙන එක නෙමෙයි යම් කිසිදේක ආකාර විශේෂයක් ගැන කියන්නේ. සම්භුති - හටගන්නවා. ඒ හටගන්නා දේ තිබිච්ච දෙයක් නෙමෙයි. ඒකයි ‘අහුත්වා සම්භුතං’. ඊළඟට කියනවා - නැතිවෙනවා - විනාස වෙනවා - ඒ

විනාස වෙනවා කියන එකක් ඇවිල්ලා යම්කිසි දේක ක්‍රියාකාරී ස්වභාවයක්. ඒ ක්‍රියාකාරී ස්වභාවයේම ක්‍රියා කාරීත්වය නොවෙයි - යම් කිසි දේකට සිද්ධ වෙන ස්වභාවයක් ගැන කියන්නේ. එතකොට ඒ ක්‍රියාව සිද්ධ වෙන්න නැති වෙන්න නම් - විනාස වෙන්න නම් යම්කිසි දෙයක් තිබෙන්නට ඕන. ඒකයි ඒකෙන් කියන්නේ. ඒකෙ තියෙනවා මෙහෙම - විපස්සනා වශයෙන් බැලීමේදී ඔය විදියට බලනවා. යම්කිසි දෙයක් නැතුව තිබිල හටගන්නවා. හැබැයි හටගත්ත දේ ඉස්සෙල්ල තිබිවිව එකක් නෙමෙයි. තිබිවිව දේ නැතිවෙනවා - නැතිවෙව්ව දේ ඒ මොහොතකට තිබිවිව එකක්.

එතකොට මෙතන කලා කරන්නේ පුරේජානේ නාම රූප වෙනම ගලපලා ඊට පස්සේ නාම ධර්ම වෙනම හදාගෙන ගොඩක් කරගෙන රූප ධර්ම වෙනම හසුරුවල ඒ රූප ධර්ම වල යම්කිසි උපකාරක ස්වභාවයක් නාම ධර්මයන්ට තිබෙන ආකාරය බලන්න - දැන් ඔය දෙකම බැලුවොත් එහෙම මෙහෙමයි වෙන්නේ. ඉස්සරවෙලා බලන්නට - රූපය ගත්තයිත් පස්සේ - අහුත්වා සම්භූති, හුත්වා න හවිස්සති - ඉස්සරවෙලා තිබිල නැතිවෙව්ව දෙයක් හටගන්නා - රූපය - තිබිවිව දේ නැති වී යනවා. ඒවාගේම තමයි 'අහුත්වා සම්භූති' - නාමය - 'හුත්වා න හවිස්සති' - ඒ නාමය නැති වෙලා යනවා. ඒකෙ රූපය රූපය හැටියට තේරුම් ගන්නට ඕනෑ නාමය නාමය හැටියට තේරුම් ගන්නට ඕනෑ. ඒ දෙකටම ආවේනික ගුණ ස්වභාවය තමයි ඕකේ කියන්නේ. මේකේ කියන්නේ නෑ නාමයට රූපය ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියන කලාව - ඔය පටිසම්භිදාවේ වස්තු රූපය කියන එකේ කෙලින් කියන්නේ නෑ. ඒක වෙනම විදියක්. මේක තේරුනාද?

තරමකට තෙරුනා ස්වාමීන්වහන්ස එතෙන්නේද අපි ගත්තොත් එහෙම අවිද්‍යා සම්භූතං කර්ම සම්භූතං ආහාර සම්භූතං ඒ විදියට දැන් ආහාර - කර්ම - තණ්හා - අවිද්‍යාවෙන් හටගන්නවා - පෙර නොතිබීම හටගන්නවා ඉතුරු නැතුව නිරුද්ධ වෙනවා වගේ අර්ථයක් තමයි සිංහලෙන් තේරුම් අරගෙන ඉන්නේ. එතෙන්නේද ඒ කියන්නේ ඇත්තටම අපි ගත්තොත් යමක් දිහා බලන කොට - බලනවා කියන තැනදී ගත්තොත් ස්වාමීන්වහන්ස එතැනදී කියන්නේ නැත්ද ඇත්තටම ඒ බලන වෙලාවේ නැතුවම හටගෙන ඉතුරු නැතුවම නිරුද්ධ වෙනවා වගේ - හරියට ඒක කියනකොට තේරෙන්නේ අපි දැන් විත්තක්ෂණ ගැන කලා කරන හින්දා හරියට නම් එක විත්තක්ෂණයකින්ම ඉවර වෙනවා වගේ ගතියක් වගේ තමයි තේරෙන්නේ - කලින් තියෙන්නෙම නැතුව. මම හිතන්නේ එතනයි අපිට නිරාකරණය කරගන්න වෙන්නේ කියල. සාමාන්‍ය විදියටම රූපයක් හටගන්නවා ඊට පස්සේ තියෙන විත්තක්ෂණ ප්‍රමාණය තිබිල නැති වෙනවා කියන අර්ථයද එතනින් අපිට ගන්න තියෙන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස?

ස්වාමීන් වහන්සේ - මෙහෙමයි තියෙන්නේ - අපි කල් ඇතුවම දැනගත්ත මේවාගේ තිබෙන්නාවූ විශේෂිත ආයු කාල. ඒ ආයු කාල තමයි - රූපයට අයිති යම්කිසි ආයු කාලයක් තිබෙනවා. ඒවාගේම තමයි නාමයට අයිති යම්කිසි ආයු කාලයක් තිබෙනවා. ඒක කවදාකවත්ම - නාම ධර්ම එකට පහළ උනා හෝ වේවා ලහින් පහළ උනා හෝ වේවා - එය ආධාර කරගෙන පහළ උනා හෝ වේවා - කවදාකවත් රූපයක තිබෙන ආයුෂ කවදාකවත් අනිත් එහෙකට සම වෙන්නේ නෑ - නාම ධර්මයකට. ඒක නිසා අපි ඒ කාරණය තේරුම් ගැනීමේදී රූපය සම්බන්ධයෙන් 'අහුත්වා සම්භූති' කියල කියන කොට අපි රූපයේ

ආයුෂයන් එක්කයි සලකන්න ඕන වෙන්නේ. ඊට පස්සේ නාම ධර්මයන්ගේ ‘අහුක්වා සම්භුති’ කියන කොට නාම ධර්මයන්ගේ හැටියට තමයි ඒක සලකන්නට ඕනේ. දැන් ඒකෙ තියෙනව මෙහෙම උප්පාදය - ධීනිය - භංගය කියල අවස්ථා තුනක් කලා කරනවා නාම ධර්මයක - භිතක සහ ඒකත් එක්ක ඇතිවෙන්නාවූ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්ම ගොනුව. එතකොට සිතත් වෛතසිකත් ඔක්කොම එකට පහළ වෙනවා. ඒ කියන්නේ එතකොට පොඩි චිත්තක්ෂණ තුනයි තියෙන්නේ - ඒ කියන්නේ උප්පාදයක් හැදෙනවා ඒවාගේම ධීනියක් තිබෙනවා භංගය ඇතිවෙනවා. එතැනදී බලනවා නම් ක්ෂණයට අනුව - සන්තතියට නැතුව - ක්ෂණයට අනුව බලනවා නම් උප්පාදයක් උනා - ධීනියක් උනා - භංගයක් උනා. ඒ නාම ධර්ම. එතකොට චිත්තක්ෂණ එකක් ආශ්‍රයේ තමයි ඕක සලකන්නේ.

එතකොට තව එකක් තිබෙනවා මෙහෙම. ඒක තමයි රූපය දිහා බලනකොට චිත්තක්ෂණයකදී හට ගන්නවා - ධීනිය දීර්ඝ වෙනවා - ඊට පස්සේ බිඳී යාමේදී චිත්තක්ෂණයකදී බිඳී යනවා. එතකොට ඒක බලන්ට ඕනෑ රූපයේ තිබෙන්නාවූ දීර්ඝයේ තියල. ඔය එක විදියක්. රූපයේ තිබෙන්නාවූ අයුශයට ගලපා බැලීම ඒ විදියට. නාමයේ තිබෙන්නාවූ ආයුශයට ගලපා බැලීම ඒ විදියට. ඕක ක්ෂණ සම්බන්ධයෙන්.

තව තියෙනවා මෙහෙම සන්තති සම්බන්ධයෙන්. සන්තතියක් කියල කියන්නේ ජේලියනේ. ඒවාගේම රූප ජේලියක් හරි මොකක් හරි දෙයක්නේ. එතකොට ඒ යම්කිසි දෙයක් සිද්ධ වෙන්ට දැනෙන්න ජේලියක් අවශ්‍යයයි නෙ. එතකොට ඒ ජේලියේද චිත්ත වීථියක් ගත්තයිත් පස්සේ චිත්ත වීථියේ ආරම්භය හවාංග යයි චිත්ත වීථියේ අවසානය බැලීම අවසානයේදී කඩා වැටෙන්නාවූ හවාංගයේ තදාරම්මණයක් සිද්ධ වෙන්නේ. එතකොට ඒ ජේලියක් බැලීම. එතකොට ඒකත් ගැලපෙනවා පරම්පරාවකට ගත්තයිත් පස්සේ -

- චිත්ත වීථියක් ඉස්සෙල්ල තිබුනේ නෑ = ‘අහුක්වා සම්භුති’ - ඊට පස්සේ චිත්ත වීථිය තිබුන = ‘හුක්වා න හවිස්සති’.
- රූපයක් ගත්තයිත් පස්සේ චිත්තක්ෂණ 17 තිබෙන්නාවූ රූපයක් ඉස්සෙල්ලා තිබුනේ නෑ = ‘අහුක්වා සම්භුති’ - චිත්තක්ෂණ 17 ඉවර උනාට පස්සේ = ‘හුක්වා න හවිස්සති’.
- ඒක චිත්තක්ෂණයක් තිබෙන්නාවූ නාම ධර්මය ඉස්සෙල්ල තිබුනේ නෑ හට ගත්ත = ‘අහුක්වා සම්භුති - හුක්වා න හවිස්සති’

ඒවාගේම තමයි සමය කියලත් බලනවා. ඕකේ තියෙනවා අද්ධා - සන්තති - සමය - බණ කියල. ඔය විපස්සනා කරනකොට ප්‍රායෝගිකව බලන්නා වූ බැලීම 4 ක් තියෙනවා. සාමාන්‍යයෙන් තිබෙන්නේ අද්ධා (දීර්ඝ වර්තමානය) - සන්තති වර්තමානය - සමය වර්තමානය - බණ වර්තමානය. එතකොට ඔය වස්තු නානත්වය දිහා බලන කොට හතරක් කරගන්නවා. දීර්ඝ වර්තමානය ඊළඟට සන්තති වර්තමානය - සමය වර්තමානය - සහ ක්ෂණ

වර්තමානය කියල. සමය වර්තමානය කියල කියන්නේ අපි කොටස් කරගත්ත කාලය - ඒකත් බලනවා. ඒක ඕලාරික වශයෙන්. ඉතින් ඔය හතරකින් බලනවා. හැබැයි මෙතෙක් ගැලපෙන්නේ බොහොම සියුම් විදියට ගියන් පස්සේ ක්ෂණයයි - සන්නතියයි. ඒක නිසා ඒ ‘අහුන්වා සම්භූති’ කියන එක ‘හුන්වා න හවිස්සති’ කියන එක සන්නතියෙන් යොදන්ටත් පුළුවන් ක්ෂණයෙන් යොදන්ටත් පුළුවන් ඒවගේම සමයෙන් යොදන්ටත් පුළුවන් අද්ධාවෙන් යොදන්ටත් පුළුවන්.

බොහොම පින් ස්වාමීන්වහන්ස ඔබ වහන්සේගේ කාල වෙලාව සලකල එහෙනම් අපිට අද දවසේ සාකච්ඡාව මෙතනින් නිමා කරන්න පුළුවන් ස්වාමීන්වහන්ස. එහෙමනම් මම ගෞරවයෙන් යොමු වෙනවා ශ්‍රීමතී මහත්මියට කෙටි පුණ්‍යානුමෝදනාවක් කරන ලෙස.

තෙරුවන් සරණයි හැමදෙනාටම. අවසරයි ගෞරවණීය ස්වාමීන් වහන්ස අද දිනයේත් ඔබ වහන්සේ අප ගැන අනුකම්පාවෙන් භාග්‍යවත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කොට වදාළා වූ අති ගාමිණීර සුවිසි ප්‍රත්‍යය දේශනාවේ තවත් මාතෘකාවක් කොටසක් පැහැදිලි කරා. ඇත්තටම හරිම ප්‍රතීත රසවත් ධර්ම දේශනාවක්. අහන්න අහන්න නැවතත් අහන්න ආස කරන ප්‍රිය මනාප දෙයක්. ඉතින් ඔබ වහන්සේට එවැනි මධුර වූ ධර්ම දේශනාවක් පැවැත්වීම ගැන අප්‍රමාණ කෘතචේදීව සවනට සිසිලස කලණ මිතුරු මිතුරියන් වෙනුවෙන් පාද නමස්කාර පූර්වකව පුණ්‍යානුමෝදනා කරනවා. ස්වාමීන්වහන්ස මේ සියලු කුසල් බලයෙන් ඔබ වහන්සේට ආයු වර්ණ සැප බල ප්‍රඥා දියුණුවෙන් දියුණුවට පත්වේවා! ඔබ වහන්සේට මේ ආකාරයට තවත් උත්කෘෂ්ට වූ ධර්ම දේශනා කරන්න අවශ්‍ය ධේර්යය වීර්ය ශක්තිය තව බොහෝ කාලයක් පවතීවා කියල ඉතාම ගෞරවයෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. ඒවාගේම යම් දිනයක ඔබ වහන්සේ ප්‍රාර්ථනා කරන ආකාරයෙන් ඉතා සුව පහසුවෙන් වතුරායී සත්‍ය අවබෝධ වේවා! ඒ නිවන් දක්නා තාක් ඔබවහන්සේටත් කල්‍යාණ මිත්‍ර සම්පත්තියත් උතුම් වූ සද්ධර්ම ශ්‍රවණයත් ලැබෙන පුණ්‍ය භූමි වලම උපදින්නට හේතුවේවා! වාසනා වේවා! ඔබවහන්සේගේ ගුරු උපාධ්‍යායන් වහන්සේලාටත් මවු දෙමව්පියන් නෑ දෑ හිත මිතුරු ආදී සෑම සියලුම දෙනාටත් ඔබවහන්සේගේ අනෙකුත් හික්ෂුන් වහන්සේ ඔබ වහන්සේ සමග වැඩ වාසය කරන ඒ සෑම සියලුමදෙනාටත් මේ සියලු පින් අනුමෝදන් වේවා! ඒ උන්වහන්සේලා සෑම සියලුම දෙනාටත් ඒ දෙමව්පිය නෑදෑ හැම දෙනාටමත් ඉතා සුව පහසුවෙන් මාර්ග ඵල නිවන් අවබෝධ වේවා! නිවන් දක්නා ජාති දක්වා සුගති භූමි වලම උපදමින් ධර්මය ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩා ගන්න හේතුවේවා! වාසනා වේවා!

ඒවාගේම අපට මේ වගේ ධර්ම සම්පතක් ලබා දෙන ආචාර්ය දළවත්ත මහත්මානන්ට ඉතාම කෘත චේදීව පුණ්‍යානුමෝදනා කරනවා. ඔබ තුමාගේ කාලය ශ්‍රමය ධනය අප වෙනුවෙන් අවුරුදු 20 තරම් කාලයක් (ඊටත් වැඩි ඇති) කැප කරමින් මේ ආකාරයට ධර්ම දේශනා පවත්වමින් ලබා ගත්තාවූ යම් තාක් කුසල් තියෙනවද ඒ සියලුම කුසල් බලයෙන් ඔබ තුමාට නිදුක් නිරෝගී දීර්ඝායුෂ ලැබේවා. කරන කියන ප්‍රතිකාර වලින් උපරිම ප්‍රයෝජන ලැබිල උපරිම නිරෝගී භාවය ලැබිල බොහෝ කාලයක් මේ ආකාරයට ලෝකයට සේවය කරන්ට ධේර්ය ශක්තිය වීර්යය ලැබේවා! ඒවගේම පතන ආකාරයකින් සුව පහසුවෙන් නිර්වාණ

අවබෝධය ලැබේවා! හැමදාම අපිට ධර්මයෙන් උදව් උපකාර කරන ජයන්ත රත්නායක මහතාටත් ඒ ආකාරයෙන්ම පුණ්‍යානුමෝදනා කරනවා. ඔබ තුමාත් අපි වෙනුවෙන් සෑහෙන කැප වීමක් කරලා අපිට ධර්මය තේරුම් කරලා දෙනවා පැහැදිලි කරලා දෙනවා. අපි වෙනුවෙන් කාලය යොදවනවා. ඒ ගැනත් අප්‍රමාණ කෘතවේදීව සියලුම කලණ මිතුරු මිතුරියන් වෙනුවෙන් පුණ්‍යානුමෝදනා කරනවා. ඔබ දෙපොළටම ඉතා සුව පහසුවෙන් මාර්ග ඵල අවබෝධ වේවා! මෙලොව වශයෙන් නිදුක් නිරෝගී දීර්ඝායුෂ ලැබේවා! මව් දෙමව් පියන්ටත් පවුලේ සෑම සියලුම දෙනාටත් මේ සියලු කුසල් බලයෙන් සියලු යහපත සැලසේවා! උතුම් වූ නිර්වාණ අවබෝධයට පත් වේවා! ඒ වාගේම අද දිනයේ ධර්ම දේශනාවට සම්බන්ධ උන සියලුම කලණ මිතුරු මිතුරියන්ටත් පවුල්වල සෑම සියලු දෙනාටමත් ඒ ආකාරයටම පුණ්‍යානුමෝදනා කරනවා. නිදුක් නිරෝගී සුවපත් දීර්ඝායුෂ ලබමින් බොහෝ කාලයක් තමන්ගේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩා ගැනීමේ කටයුතු වලට බාධාවකින් තොරව යන්ට ලැබේවා! ඉතා සුවපහසුවෙන් මාර්ග ඵල නිවන් අවබෝධ වේවා! අප සෑම සියලුම දෙනාගේ මිය පරලොව ගිය දොති මිත්‍රාදීන් ඉන්නවානම් ඒ සැමටත් යම්කිසි කෙනෙක් පිනක් ලබාගෙන සුගති ගාමී වෙන්න නොපෙනෙන ලෝකයේ අය ඉන්නවානම් ඒ සෑම සියලුම දෙනාත් මේ පින් අනුමෝදන් වෙලා සුගතියෙන් සුගතියට පත් වී නිර්වාණ අවබෝධය ලබන්වා! සෑම සියලු දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි! අවසරයි ස්වාමීන්වහන්ස!

ස්වාමීන් වහන්සේ - හොඳයි සෑම දෙනාටම රත්නත්‍රයේ සරණයි! පිහිටයි! ආරක්ෂාවයි! ඇත්ත වශයෙන්ම බොහෝම මදුර මනෝහර විදියට අර්ථාන්විතව බොහොම කරුණාවෙන් පුණ්‍යානුමෝදනාව අපේ පින්වත් මහත්මිය සිද්ධ කළා. අපි ආශීර්වාද කරනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම මම යමක් කිව්වේ නැතිවටත් කමක් නෑ. ඒක හරියට පිරිවිව පින් අනුමෝදනාවක්. ඉතින් මේ වෙලාවේදී අපි කෙටියන් වචනයක් කියනවානම් අපේ පින්වත් ලලිත් දළවත්ත මහත්තයටත් ඒ කිවූ පරිදිම ඒ පින්වත් පවුලේ සෑමදෙනාටමත් ශාන්තියක්ම වේවා! නිරෝගී භාවය සැලසේවා! ඒවාගේම අපේ මේ ධර්ම මණ්ඩලයේ අහගෙන ඉන්න පින්වතුන් සෑමදෙනාටමත් මේ වගේ කල්‍යාණ මිත්‍රයන්ගේ ආශ්‍රයත් හොඳට ධර්මය අහගෙන හිතාගෙන මෙනෙහි කරගෙන ගැටළු තැන් නිරාකරණය කරගෙන ධර්ම මාර්ගයේ යා ගන්ට ලැබේවා! ඒවාගේම අපේ දළවත්ත මහත්මයා පටන් ගත්ත මේ වැඩ පිළිවෙල අපි සෑමදෙනාටම... ඒ මහත්මයා පතන්නාවූ නවතින තැනක් තියෙනවා ඒ නවතින තැන නිවන. ඒවාගේම අහගෙන ඉන්න අය නවතින තැනක් තියෙනවා ඒ තමයි නිවන. ඒ නිවනින් නවතින තාක්ම හොඳින් මේ කටයුතු සිද්ධ කරගෙන යන්ට ලැබේවා! මේ ධර්ම ශ්‍රවණය කිරීමේ පින කුසලය සෑමදෙනාටම නිවනින් නිවීම පිණිස හේතු වාසනා වේවා! කියල මෙමුත්‍රියෙන් ආශීර්වාද කරනවා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. සැපවේවා! තෙරුවන් සරණයි!

සාධු! සාධු! සාධු!

- සීලවන්තං ගුණවන්තං - පුඤ්ඤකම්බෙන්තං අනුත්තරං
- දුල්ලබ්‍රත මයා ලද්ධං - පස්සිතුං වන්දිතුං වරං
- සාරිපුත්තාදි ථේරානං - ආගතං පටිපටියා
- සද්ධා සීලං දයා වාසං - බුද්ධ පුත්තං නමා මහං

ඉහත සඳහන් ධර්ම දේශනාව
අති පුජ්‍ය හන්තේ ජිනාලංකාර ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් දේශිතයි.